

ROMÂNIA
JUDEȚUL SUCEAVA
ORAȘUL SOLCA
CONSILIUL LOCAL

HOTĂRÂRE

privind aprobarea Studiului privind zonele marginalizate din orașul Solca, județul Suceava

Consiliul Local al orașului Solca, județul Suceava;

Având în vedere:

- Referatul de aprobare al domnului Cornel-Trifan ȚEHANIUC, primarul orașului Solca, înregistrat sub nr.2556 din 30.04.2025;
 - Raportul de specialitate întocmit de dra Angelica BAHAN, secretar general al orașului Solca, înregistrat sub nr. 2557 din 30.04.2025;
 - Raportul de avizare al Comisiei pentru programe de dezvoltare economico-socială, buget, finanțe, administrarea domeniului public și privat al orașului, agricultură, gospodărie comunală, protecția mediului și turism din cadrul Consiliului Local al orașului Solca, înregistrat sub nr. 91 din 28.05.2025;
 - Raportul de avizare al Comisiei pentru administrația publică locală, juridică și de disciplină, apărarea ordinii și liniștii publice, a drepturilor cetățenilor, amenajarea teritoriului și urbanism din cadrul Consiliului Local al orașului Solca, înregistrat sub nr. 92 din 28.05.2025;
 - Raportul de avizare al Comisiei pentru învățământ, sănătate și familie, muncă și protecție socială, activități social-culturale, culte, protecție copii, înregistrat sub nr. 93 din 28.05.2025;
- În conformitate cu prevederile:
- Legii nr. 350 din 6 iulie 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul;
 - Ghidului solicitantului aferent PR Nord-Est 2021–2027 și cerințele din grila de evaluare tehnico-financiară privind demonstrarea deservirii unor zone marginalizate;
 - Legii nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- În temeiul art.129, alin (2) lit b), alin (4) lit e) și art.139 alin (1) din OUG nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare;

HOTĂRĂȘTE:

Art.1. Se aprobă Studiul privind zonele marginalizate din orașul Solca, județul Suceava, conform anexei care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art. 2. Punerea în aplicare a prevederilor prezentei hotărâri revine Primarului orașului Solca, prin aparatul de specialitate, în scopul realizării obiectivelor strategice de dezvoltare durabilă ale orașului.

Art. 3. Prezenta hotărâre se comunică, prin intermediul secretarului general al orașului Solca, în termenul prevăzut de lege, Instituției Prefectului – Județul Suceava și se va aduce la cunoștință publică prin afișarea la sediul Primăriei și publicarea pe site-ul www.solca.ro.

PREȘEDINTE DE ȘEDINȚĂ,
Gheorghe GHINGHILOSCI

CONTRASEMNEAZĂ PENTRU LEGALITATE,
SECRETAR GENERAL,
Angelica BAHAN

Solca, 28 mai 2025
Nr. 36

ANEXĂ
La HCL Solca nr. 36 din 28.05.2025

Studiul privind zonele marginalizate din orașul Solca

judetul Suceava
-2025 -

CUPRINS

Capitolul 1 - Scopul studiului/Cadrul general și necesitatea analizei.....	3
Capitolul 2 - Analiza contextului economico-social.....	4
2.1. Încadrarea în teritoriu	4
2.2. Cadru Natural	4
2.3. Circulații	4
2.4. Istoric al dimensiunii culturale.....	6
2.5. Importanța culturii ca vector al dezvoltării durabile în orașele mici	7
2.6. Tradiții și meșteșuguri locale în orașul Solca.....	8
2.7. Peisaj	8
2.8. Activitatea Economic	9
2.9. Demografie	11
Capitolul 3 - Analiza zonelor marginalizate.....	23
3.1. Necesitatea analizei zonelor marginalizate.....	30
3.1.1. Abordarea participativă.....	30
3.1.2. Cum se realizează analiza la nivelul zonelor marginalizate?	30
3.2. Definirea zonelor marginalizate	30
3.2.1. Identificarea zonelor marginalizate	31
3.3. Tipologia zonelor marginalizate	33
3.3.1. Tipurile de zone urbane marginalizate.....	36
Capitolul 4 - Identificarea nevoilor zonelor marginalizate și posibile soluții	36
4.1. Segregarea zonelor marginalizate	37
Capitolul 5 - Identificarea etniei membrilor comunității și posibile domenii de intervenție specifică.....	38
	43

FIGURA

Figura nr. 1 - Localizarea orașului Solca în cadrul județului Suceava.	4
Figura nr. 2 - Numărul întreprinderilor active din orașul Solca, 2022	12
Figura nr. 3 - Modul de folosință al suprafeței fondului funciar al orașul Solca	12
Figura nr. 4 - Numărul de întreprinderi active cu profil servicii din orașul Solca, pe subdomenii, 2022	14
Figura nr. 5 - Numărul mediu de salariați ai întreprinderilor active cu profil servicii din orașul Solca,	14
Figura nr. 6 - Populația ocupată din orașul Solca, după sectorul în care lucrează	16
Figura nr. 7 - Structura ocupațională a populației din orașul Solca, pe principalele activități economice	16
Figura nr. 8 - Structura populației ocupate din orașul Solca, pe grupe de ocupații.....	17
Figura nr. 9 - Numărul mediu de salariați ai întreprinderilor active din orașul Solca, 2022	17
Figura nr. 10 - Dinamica stabilirilor și plecărilor cu domiciliul în/din Solca, 2012-2022	18
Figura nr. 11 - Numărul de șomeri înregistrați în orașul Solca, pe sexe, în perioada 2013-2023	19
Figura nr. 12 - Natalitatea, mortalitatea și bilanțul natural în orașul Solca în perioada 2008-2022	25
Figura nr. 13 - Emigrația, imigrația și bilanțul migratoriu în orașul Solca în perioada 2008-2022	26
Figura nr. 14 - Bilanțul real al populației orașului Solca în perioada 2008-2022.....	26
Figura nr. 15 - Identificarea și definirea zonei marginalizate „Gheorghe Doja”	32
Figura nr. 16 - Intervievarea populației din zona marginalizată „Gheorghe Doja”	33
Figura nr. 17 - Zona marginalizată „Gheorghe Doja”, identificată în orașul Solca	34
Figura nr. 18 - Structura etnică a populației orașului Solca	44

TABEL

Tabelul nr. 1 - Structura pe grupe de vârstă a populației orașului Solca în anii 2007 și 2022.....	23
Tabelul nr. 2 - Structura pe grupe mari de vârstă și sexe a populației orașului Solca în anul 2022	25

Capitolul 1 - Scopul studiului/Cadrul general și necesitatea analizei

Fenomenele sociale și evoluția acestora de-a lungul timpului prezintă un rol important în definirea, fundamentarea și ghidarea direcțiilor de dezvoltare în viitor, astfel încât monitorizarea acestora și cunoașterea exhaustivă să conducă la evitarea și contracararea efectelor negative ce pot fi determinate de aceste fenomene.

De-a lungul timpului, au fost dezvoltate politici și programe specifice pentru combaterea excluziunii sociale, precum și acțiuni pentru reducerea sărăciei, însă cu toate eforturile întreprinse de autoritățile locale sau de actorii centrali, există în continuare diverse probleme privind gestionarea acestora. Monitorizarea permanentă a acestor fenomene și informarea decidenților politici de la nivel local, regional și are un rol foarte important în vederea evitării efectelor negative pe care aceste probleme sociale le pot determina.

În acest context, elaborarea studiului „Zonele marginalizate și gradul de sărăcie din orașul Solca” este necesară pentru identificarea, centralizare și maparea zonelor marginalizate din oraș, oferind o imagine de ansamblu a situației actuale și a măsurilor/recomandărilor care să se adreseze nevoilor locuitorilor acestei zone. Studiul ține cont de strategiile existente la nivel național, de prioritățile din documentele strategice naționale și europene privind politica de coeziune, prioritățile determinate de Strategia Europa 2020, prioritățile investiționale propuse în regulamentele europene și prin Cadrul Politicii de Coeziune 2021-2027. De asemenea, se are în vedere interconectarea diverselor aspecte ale incluziunii sociale, care pot oferi o imagine de ansamblu realistă a acestui domeniu la nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord-Est.

Conceptul de incluziune socială vizează respectarea statutului și drepturilor tuturor oamenilor dintr-o societate, care trebuie să aibă oportunitatea de a participa în mod relevant la viața acesteia și de a se bucura de un tratament egal cu ceilalți. Conform prevederilor Strategiei Naționale privind Incluziunea Socială, România își propune să devină o țară în care toți cetățenii să aibă oportunități egale, nevoile elementare ale tuturor cetățenilor să fie satisfăcute, diferențele între membrii societății să fie respectate și toate persoanele să fie apreciate și să trăiască demn.

În baza acestor principii, precum și a priorităților investiționale ale noului cadru al politicii de coeziune 2021-2027, se dorește crearea unei „Europe mai socială”, care să sprijine calitatea locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate. Pilonul european al drepturilor sociale stabilește 20 de principii pentru o Uniune Europeană mai echitabilă și mai favorabilă incluziunii. Unind statele membre și oferindu-le orientări privind modul în care pot îmbunătăți viața de zi cu zi, ocuparea forței de muncă și bunăstarea, pilonul este benefic pentru cetățeni și benefic pentru creșterea economică sustenabilă. Acesta relevă o nouă voință publică și politică de a consolida drepturile sociale într-o perioadă în care există îngrijorări în ceea ce privește viitorul pieței forței de muncă, inegalitățile și schimbările demografice. Pilonul stabilește drepturi pentru lucrătorii cu forme noi și de multe ori precare de încadrare în muncă. UE și statele membre pun în aplicare pilonul în colaborare cu partenerii sociali, regiunile, orașele și societatea civilă. În acest context, se dorește implicarea actorilor și partenerilor regionali relevanți pentru identificarea unor soluții și propuneri de îmbunătățire a vieții cetățenilor din Regiunea Nord-Est, a ocupării forței de muncă și a bunăstării acestora pentru o incluziune adecvată și echitabilă.

La nivelul României, au fost dezvoltate în ultimii ani politici, programe și intervenții sectoriale care abordează problema excluziunii sociale și reducerii gradului de sărăcie, iar eforturile realizate de administrațiile centrale și locale în acest domeniu au îmbunătățit setul de măsuri și acțiuni propuse a fi realizate pentru persoane aflate în risc de sărăcie, precum și pentru zonele marginalizate. Toate aceste demersuri realizate pe mai multe paliere au avut un rol important în combaterea excluziunii sociale, însă există încă o nevoie reală de concertare și coordonare a acestor politici și intervenții într-o abordare integrată, care să contribuie la realizarea unui impact pozitiv mai puternic în rândul zonelor marginalizate.

În acest context, studiul privind „Zonele marginalizate și gradul de sărăcie din orașul Solca” are rolul de a identifica factorii care influențează dezvoltarea socio-economică a regiunii, propunându-și totodată să contribuie la elaborarea și fundamentarea Planului de Dezvoltare Regională 2021-2027. Din acest punct de vedere, evaluarea acestor fenomene sociale la nivel local și regional, furnizează un sprijin important în orientarea și utilizarea cu maximă eficiență a fondurilor structurale și de coeziune de care România va beneficia în perioada de programare 2021-2027. Mai mult decât atât, identificarea zonelor marginalizate din orașul Solca își propune utilizarea unei abordări integrate a acțiunilor necesare pentru îmbunătățirea calității vieții la nivelul comunității locale, respectiv stabilirea unor direcții generale de acțiune care să abordeze problemele locale în funcție de contextul existent și potențialul de dezvoltare al zonelor vizate.

De asemenea, studiul va contribui la stabilirea unor direcții de abordare integrată a problematicii comunității române la nivel local și regional și de susținere a acțiunilor propuse în direcția unei mai bune integrări a acestor în comunitățile locale. Romii reprezintă una dintre minoritățile cele mai semnificative numeric din România, fiind în același timp și cea mai vulnerabilă din punct de vedere socio-economic, cu acces limitat la serviciile sociale și la locuințe adecvate. În plus, romii sunt afectați de discriminare și se confruntă cu niveluri ridicate de șomaj și analfabetism. În urma analizei socio-economice și a consultării comunităților din zonele marginalizate și a actorilor cheie din oraș, studiul va propune măsuri, politici și recomandări formulate cu privire la incluziunea socială la nivelul următoarelor domenii: educație, sănătate, ocuparea forței de muncă, condiții de locuit și servicii sociale. Propunerile formulate au rolul de a acționa în vederea creșterii calității vieții tuturor cetățenilor din oraș, asigurării coeziunii sociale și reducerii sărăciei și a riscului de excluziune socială, precum și în sensul unei mai bune promovări a strategiilor și politicilor în domeniu.

Capitolul 2 - Analiza contextului economico-social

2.1. Încadrarea în teritoriu

Orașul Solca este localizat în partea central-nordică a județului Suceava, în zona de contact dintre depresiunea submontană Solca-Cacica (Podișul Sucevei) și unitatea montană de joasă și medie altitudine Obcina Mare (Carpații Orientali), la intersecția paralelei de $47^{\circ}42'$ lat N cu meridianul $25^{\circ}50'$ long E (figura nr. 1), pe valea râului Solca (afluent de dreapta al Sucevei), care formează axa de structurare a habitatului la ieșirea acestuia din zona montană și intrarea în depresiune. Arealul locuibil (intravilanul) urban este amplasat în partea mai joasă a teritoriului UAT care corespunde văii și teraselor râului Solca și ariei depresionare de contact, rezultând o structură predominant adunată a orașului Solca, dar cu unele extinderi tentaculare în lungul văilor și drumurilor. Acest tip de configurație a localităților este caracteristic pentru ariile depresionare, reprezentând o adaptare la condițiile morfologice ale acestei zone.

Figura nr. 1- Localizarea orașului Solca în cadrul județului Suceava¹.

Teritoriul administrativ al orașului Solca ocupă o suprafață de 4853 hectare și se învecinează cu:

- Nord - Vest: comuna Marginea;
- Nord și Nord - Est: comuna Arbore;
- Sud și Sud - Est: comuna Poieni - Solca;
- Sud: comuna Cacica;
- Vest: comuna Mănăstirea Humorului.

2.2. Cadru Natural

Teritoriul orașului Solca este traversat de către râul Solca, afluent de dreapta al Sucevei cu o vale obsecventă, care formează axa de structurare a habitatului la ieșirea acestuia din zona montană și intrarea în depresiune. Văile afluențe (Ardeluța și Solcuța) au în general caracter subsecvent, sunt înguste, adâncite în depozite coluvio-aluviale, cu versanții puternic înclinați și se largesc către confluență.

¹ Sursa: PATJ Suceava

Nota dominantă a peisajului este dată de către prezența văii râului Solca (ce secționează zona montană de joasă altitudine a Obcinii Mari, interpunându-se între două culmi paralele) și a rețelei sale relativ dense de afluenți care fragmentează spațiul montan, contribuind la formarea depresiunii Solca prin eroziune diferențială la contactul dintre unitatea montană și cea de podiș. Relieful fluvial (eroziv-acumulativ) este specific pentru valea râului Solca și unele porțiuni ale văilor afluenților acesteia, în timp ce în vestul teritoriului UAT apar forme de relief mai proeminente, care se impun prin altitudine comparativ cu aria depresionară adiacentă și au caracter structural și/sau sculptural (platouri și versanți).

Resursele minerale prezente pe teritoriul orașului Solca ce constituie elemente de potențial economic sunt legate de structura geologică și litologia zonei, și includ rocile care pot fi utilizate ca materiale de construcție (nisip, pietriș și argilă) și resursele salifere. Depozitele de albie formate din nisipuri și pietrișuri sunt valorificate pentru obținerea de agregate de balastieră necesare pentru producerea de betoane, mortare, amenajarea unor drumuri etc.

O categorie importantă de resurse naturale este reprezentată de către rezervele de apă de suprafață (râul Solca și rețeaua hidrografică tributară, lacul de acumulare de pe Solcuța) și apele subterane de care dispune acest teritoriu. Lacul de acumulare format în spatele barajului construit pe Solcuța în 1978 constituie principala sursă de apă a orașului, dar și o potențială resursă energetică. De asemenea, prezența unor acvifere freatice relativ abundente a creat posibilitatea alimentării în regim individual (prin fântâni) cu apă de bună calitate pentru locuitorii orașului Solca, dar și premisele pentru dezvoltarea industriei de producere a berii, prin înființarea Fabricii de bere Solca acum mai bine de 200 de ani. În legătură cu depozitele de sare și cu litologia zonei s-au format și numeroase acumulări de ape subterane clorurate sodice și mineralizate. Cele mai cunoscute izvoare clorosodice se găsesc în locul numit Slatina Mare (650 m), iar pe versantul stâng al pâraului Solcuța sub Muntele Cerbul există un izvor de apă minerală numit Burcut. Alături de factorii climatici și de cei poziționali, resursele de ape subterane potabile sau minerale au contribuit la conturarea potențialului balnear-climatic ridicat al orașului Solca, care a fost atestat ca stațiune turistică de interes local.

Clima zonei din care face parte teritoriul orașului Solca se încadrează în climatul temperat continental moderat, cu unele influențe continentale din est și subbaltice (boreale) din nord. Zona depresionară din partea estică a teritoriului UAT Solca aparține ținutului climatic de dealuri și platouri cu altitudini medii (300-500 m), în timp ce partea vestică aferentă sectorului marginal al Obcinii Mari revine etajului climatic montan, caracteristic munților mijlocii și joși, cu altitudini cuprinse între 600-1500 m, subținutul climatic al depresiunilor și districtului de pădure și înalte (500-800 m).

Advecțiile frecvente de aer temperat-continental de origine polară sau arctică, rar temperat-maritimă, specifice zonei studiate determină o temperatură media anuală mai modestă, umiditate și nebulozitate atmosferică mai ridicate, și precipitații mai bogate. De asemenea, invaziile de aer foarte rece de origine polară sau arctică pot determina în acest areal scăderi termice semnificative, uneori sub -30°C , fenomene atmosferice de iarnă intense și de durată, înghețuri, brume și ninsori sau averse de ninsoare dintre cele mai timpurii, respectiv cele mai târzii în anotimpurile de tranziție. Fenomenele de uscăciune și secetă sunt mai puțin frecvente comparativ cu estul și sudul Podișului Moldovei, însă se manifestă și aici în toate anotimpurile, în special la finalul verii și toamna.

Calitatea factorilor de mediu decurge din interdependențele care se stabilesc între elementele componente ale acestora și impactul antropic, fiind în același timp o măsură a funcționalității lor interne și a rezilienței la perturbanțe. Modificarea calității factorilor de mediu este efectul a două categorii de acțiuni, care uneori pot acționa conjunct, și anume:

- ⇒ Acțiuni fizice naturale - eroziune, deplasări în masă, exces de umiditate, sărături, fenomene climatice sau meteorologice etc., care pot afecta negativ calitatea factorilor de mediu, sau
- ⇒ Acțiuni antropice, care au avut în perioada recentă un rol tot mai important în transformarea negativă a caracteristicilor factorilor de mediu, contribuind în unele situații la favorizarea sau intensificarea unor fenomene din categoria proceselor fizice naturale.

Având în vedere cauzele potențiale care pot genera un impact environmental, considerăm că pe teritoriul orașului Solca factorii de mediu nu sunt afectați de fenomene de poluare intensă sau de alte tipuri de modificări semnificative ale calității componentelor mediului, fapt confirmat și de rapoartele privind starea mediului elaborate și publicate de APM Suceava.

Calitatea aerului

Pe teritoriul UAT Solca nu există o rețea de monitorizare a calității aerului care să evalueze parametrii de calitate ai acestuia. Nici una dintre stațiile în care se realizează monitorizarea calității aerului din județul

Suceava (amplasate în mun. Suceava, orașul Siret și Poiana Stampei) nu se află la o distanță mai mică de 40 km de teritoriul orașului Solca sau în condiții de mediu similare, astfel încât valorile măsurate în aceste puncte de monitorizare au o relevanță moderată

Calitatea apei

Apa constituie o resursă fundamentală pentru locuire și activități productive, dar, în egală măsură, și pentru desfășurarea proceselor din natură, așadar calitatea apei are o importanță majoră pentru habitatele umane și pentru ecosistemele naturale. Având în vedere vulnerabilitatea ridicată a apei, precum și tendința de utilizare din ce în ce mai extensivă, este necesară monitorizarea permanentă și gestionarea sustenabilă a acestei resurse limitate. În județul Suceava, calitatea apelor de suprafață este monitorizată de către APM Suceava, care, pe lângă informațiile colectate prin rețeaua proprie, preia și prelucrează date legate de calitatea apelor și de la alte instituții (ex. SGA Suceava - A.B.A. Siret, Direcția de Sănătate Publică, operatorii rețelelor de alimentare cu apă și canalizare, Inspectoratul pentru Situații de Urgență etc.).

Zona orașului Solca este drenată de către rețeaua tributară râului Solca (afluent de dreapta al Sucevei), care traversează teritoriul UAT prin zona sa mediană, pe o direcție generală vest-est, și preia o serie de afluenți de dimensiuni reduse și medii (Solcuța, Izvor, Ardeluța, Saca, Clit etc.). Rapoartele anuale recente privind starea mediului în județul Suceava nu furnizează date privind calitatea apelor de suprafață din bazinul râului Solca. Cele mai recente informații privind starea de calitate a apelor din această zonă publicate de APM Suceava (provenind din măsurătorile realizate de SGA) datează din anul 2014 și vizează conținuturile de nutrienți (fosfor total și azotați) din acumularea Solca, ce constituie sursa de alimentare cu apă potabilă a orașului, măsurate la priza de alimentare.

2.3. Circulații

Solca este așezată pe valea cursului mijlociu al râului Solca, afluent de dreapta al râului Suceava, la o distanță de 23 km de municipiul Rădăuți, 32 km de orașul Gura Humorului, 48 km de reședința de județ Suceava și 464 km de București și se învecinează cu localitățile Marginea și Arbore la nord, Cacica la sud, Botoșana și Cajvana la est, Mănăstirea Humorului și Sucevița la vest.

Principalele drumuri care traversează orașul și asigură legătura cu localitățile învecinate sunt:

- Drumul național DN 2E (Păltinoasa - Marginea) care traversează localitatea prin zona sa centrală și face legătura între drumul european E576 cu traseul turistic rutier al obiectivelor religioase Putna - Moldovița;
- Drumul național DN 2K (Solca - Arbore - Milișăuți) care leagă localitatea de conexiunea la drumul european E85.

În orașul Solca traficul rutier se desfășoară în condiții acceptabile, totuși cele mai importante aspecte sunt legate de subdimensionarea arterelor de circulație în raport cu numărul crescut de vehicule. În urma observațiilor efectuate, s-a constatat că între dinamica traficului în oraș și gradul de ocupare spațială, există o relație de incompatibilitate.

Orașul Solca este străbătut de o arteră de circulație rutieră - Drumul național DN2E.

Zone cu cele mai mari congestii, la orele de vârf, sunt:

- la intersecția dintre DN2E cu DN2K (strada Tomșa Vodă și strada Avram Iancu), în Solca;
- la intersecția dintre strada Tomșa Vodă cu strada Republicii;
- în dreptul Liceului Tehnologic „Tomșa Vodă”.

Congestiile sunt cauzate de:

- dimensionarea necorespunzătoare a tramei stradale;
- lipsa sistematizării circulației (dimensionarea corectă a prospectului stradal prin eliminarea suprapunerii fluxurilor);
- lipsa semnelor de circulație;
- lipsa marcajelor rutiere.

UAT Solca are în inventar un număr de 5 drumuri principale și 30 secundare (în total 23 km de drumuri) din care doar 3 artere sunt principale (strada Tomșa Vodă, Republicii și Gheorghe Doja). În conformitate cu Ordonanța nr. 43 din 1997, la nivelul UAT Solca, se aplică articolul 9 din acest act normativ cu următoarele precizări: „Străzile din localitățile urbane se clasifică în raport cu intensitatea traficului și cu funcțiile pe care le îndeplinesc, astfel:

- străzi de categoria I - magistrale, care asigură preluarea fluxurilor majore ale orașului pe direcția drumului național ce traversează orașul sau pe direcția principală de legătură cu acest drum;
- străzi de categoria a II-a - de legătură, care asigură circulația majoră între zonele funcționale și de locuit;

- străzi de categoria a III-a - colectoare, care preiau fluxurile de trafic din zonele funcționale și le dirijează spre străzile de legătură sau magistrale;
- străzi de categoria a IV-a - de folosință locală, care asigură accesul la locuințe și pentru servicii curente sau ocazionale, în zonele cu trafic foarte redus.”

Căile de comunicație și transport nu sunt suficient de dezvoltate în orașul Solca, orașul nebeneficiind de alte legături de comunicație decât rutiere. Lungimea totală a acestora este de 49,02 km, din care: 7,125 km drumuri naționale, 19,395 km străzi orașenești și 22,55 km drumuri neclasificate (drumuri de exploatații agricole).

Configurația rețelei stradale a orașului este de tip radial, ceea ce face ca toate drumurile importante să aibă trecerea prin zona centrală a orașului. Din acest motiv este necesară construcția unei șosele de centură pentru traficul greu. Starea îmbrăcămînții drumurilor asfaltate este într-un grad avansat de deteriorare, iar străzile pietruite sunt acoperite cu pământ, acumulat datorită ploilor.

Actuala rețea stradală răspunde în bună măsură necesităților actuale, dar necesită lucrări de modernizare și refacere a covorului asfaltic pe unele sectoare, care fac legătura dintre diversele cartiere ale orașului. Investiții importante mai sunt necesare pentru completarea lucrărilor de refacere a trotuarelor și rigolelor pe sectoarele în care acestea nu există sau sunt deteriorate. Circulația pietonală se realizează în bună măsură prin intermediul trotuarelor care însoțesc străzile sau aleile pietonale în zona blocurilor. Traversările principalelor artere de circulație se fac prin locuri marcate, traficul redus din ultimii ani neimplicând ample lucrări de semaforizare.

Capacitatea de circulație a străzilor este mult redusă datorată existenței unei configurări a profilului stradal caracterizată de aspectul rural (ulițe - străzi principale și secundare²) unde distanța dintre limitele de proprietate (cu excepția arterelor principale: strada Tomșa Vodă, strada Avram Iancu, strada Republicii și strada Gheorghe Doja) este cuprinsă între 3,5 și 5 metri³, fără existența unei delimitări dintre partea carosabilă și cea pietonală..

Majoritatea arterelor de circulație, sunt de categoria⁴ a III-a și a IV-a astfel că 90% din trama stradală este constituită din străzi de pământ și pietriș care asigură conectivitatea la zonele de locuire (preponderent locuințe individuale izolate pe lot, cu un caracter rural de organizare a gospodăriilor).

Drumurile publice, la nivelul lunii martie 2022⁵ se prezintă astfel:

- Îmbrăcămîntea arterei de circulație:
 - drumuri asfaltate - 16 buc;
 - drumuri din pietriș - 25 buc;
 - drumuri de pământ - 2 buc.
- Drumuri publice ce au prevăzute trotuare:
 - 7 artere de circulație dețin trotuar (cel puțin pe o latură a părții carosabile).

Orașul Solca este străbătut de o arteră de circulație rutieră DN2E (drum național).

Transportul rutier tranzitează UAT Solca, având stații în localitatea Solca (ruta Suceava - Solca). Rutele sunt asigurate de infrastructură rutieră de categoria a I-a (drum național)

Transportul rutier de persoane, respectiv transferul (oprirea în Solca) se realizează în afara carosabilului (traficului auto) pe terenuri domeniul public (trotuare). Nu sunt asigurate persoane și dotări aferente (casă de bilete, punct info și grupuri sanitare).

2.4. Istoric al dimensiunii culturale

Teritoriul urban al orașului Solca aparține extremității vestice a Podișului Sucevei, unei zone care pătrunde între două culmi ale Obcinei Mari, căpătând în acest fel un aspect depresionar. Altitudinea de 520 m a

² Articolul 10 din Ordonanța 43/1997 privind regimul drumurilor și Anexa nr. 1 din Ordinul 49/1998 pentru aprobarea Normelor tehnice privind proiectarea și realizarea străzilor în localitățile urbane.

³ Conform măsurătorilor efectuate pe baza planurilor cadastrale asigurate de către Primăria orașului Solca dar și a activității de inventariere a tramei stradale, activitate efectuată în perioada iunie 2023.

¹⁰ Încadrare conform prevederilor articolului 9 din Ordonanța 43/1997, privind regimul drumurilor

⁵ În luna iunie 2023 s-au efectuat activități de inventariere a drumurilor publice, prin vizite în teren, geo-locare și completarea următoarelor atribute: starea drumului, prospect stradal, existența trotuarelor, lățimea trotuarelor, starea fizică a trotuarelor și denumirea străzilor. Astfel, Primăria Solca are în prezent un inventar al drumurilor publice bazat pe date interoperabile în G.I.S.

depresiunii se ridică brusc spre vest, unde se găsește un deal al cărui nume are o rezonanță istorică - Dealul lui Vodă.

Legenda spune că „Ștefan cel Mare, domnul Moldovei, în clipele sale de răgaz, s-ar fi suit deseori pe această culme”. Tot spre vest, după mai multe culmi împădurite, întâlnim o grupare de stânci golașe, intrate în tradiția locului sub numele de Pietrele Muierilor. Aici găseau adăpost sigur femeile și copiii locuitorilor din împrejurimi în timpul invaziilor tătarilor și în vremurile mai noi, muierile tovarășilor renumitului haiduc Ion Darie când acesta mergea la prădăciuni. Spre sud se vede înălțându-se semeț un alt pisc, Pinul Mare, din care se desprinde o culme care după ce coboară până aproape de nivelul depresiunii se înalță din nou la marginea de est a localității într-un deal numit Dealul Lupului (507,5 m). Dealul Lupului își pierde domol înălțimea spre centrul comunei Poieni și zona depresionară a Solcii și brusc spre localitatea Arbore.

2.5. Importanța culturii ca vector al dezvoltării durabile în orașele mici

Cultura este atât un motor, cât și un vector de dezvoltare durabilă. Dezvoltarea durabilă devine un element esențial al politicii economice și sociale a orașelor mici, iar considerarea culturii ca pilon autonom în cadrul acesteia ar trebui să fie o practică obișnuită. Există o legătură naturală între cultură și toate celelalte sectoare ale dezvoltării durabile. În mod similar, o politică culturală puternică are un impact pozitiv asupra altor inițiative publice și private.⁶ În Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, cultura este menționată în contextul obiectivelor dezvoltării durabile, sub aspectul a două dimensiuni diferite⁷:

- dimensiune transversală în relație cu educația, securitatea alimentară, mediul, creșterea economică, modelele durabile de consum și de producție, societățile pașnice și favorabile incluziunii;
- dimensiune verticală, în contextul dezvoltării orașelor și comunităților durabile.

Patrimoniul cultural al fiecărui oraș este o resursă valoroasă în domeniul turismului, educației, ocupării forței de muncă și dezvoltării durabile. Turismul cultural durabil este o parte esențială a documentelor strategice, în acest caz a planului de mobilitate urbană durabilă al orașului Solca.

Promovarea schimbului cultural în vederea creșterii mobilității este considerată importantă pentru stimularea identității europene care transcende etichetele naționale. Orașele caută oportunități de extindere a cooperării, sunt perfect în măsură să facă acest lucru.

Orașele mici, ca Solca trebuie abilitate să își regândească politicile, având cultura ca punct de plecare. Strategiile de regenerare ar trebui să vizeze refocalizarea pe comunitățile periferice, prin inversarea geografiei sociale a orașelor. Securitatea ar fi consolidată prin încurajarea utilizării creative a spațiilor publice pentru dialog. Clădirile culturale pot juca un rol major în acest sens dacă sunt spații de întâlnire deschise, primitoare și naturale.

Nevoile identificate în domeniul cultural trebuie să fie parte integrată a analizei situației existente pentru elaborarea Planului de mobilitate urbană. Unul dintre obiectivele culturale ale orașului Solca fiind valorificarea înțeleaptă a tradițiilor culturale și specificului local.

Dincolo de impactul său financiar impresionant, cultura este valoroasă din perspectiva posibilităților de expresie umană, care transcend beneficiul economic. Această valoare nu este neglijabilă și este din ce în ce mai utilă economiilor a căror bază de resurse naturale se află în scădere și sectorului manufacturier. Cultura impulsionează turismul și oferă, de asemenea, elementul catalizator în jurul căruia se pot cristaliza și dezvolta alte sectoare ale serviciilor. Cultura este un instrument de reconversie a orașelor, pentru a le ajuta să se reinventeze ca centre dinamice și atractive. Orașul Solca trebuie să utilizeze cultura ca sursă a avantajului competitiv la nivel local, regional, european și chiar internațional. Cultura poate fi folosită de orașele mai mici ca Solca pentru a atrage asupra lor atenția, permițându-le să își promoveze energia și personalitatea.

2.6. Tradiții și meșteșuguri locale în orașul Solca

În orașul Solca se desfășoară următoarele activități tradiționale: agricultura și creșterea animalelor, încondeierea ouălor, cusut, țesut, broderie, prelucrarea lemnului, sculptură, tâmplărie; tradiții și obiceiuri folclorice (Crăciunul, Anul Nou, Urături la plug, Boboteaza).

Există ateliere pentru formarea deprinderilor de viață (tâmplărie-sculptură), ce funcționează pe lângă Centrul de Plasament „Mihail și Gavril” Solca, coordonate de Direcția de Asistență Socială și Protecția Copilului Suceava

⁶ Comitetul Economic și Social European, Cultură, orașe și identitate în Europa

⁷ Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

și Școala de Artă Populară Suceava - meșteșugul prelucrării lemnului, coordonată de Școala de Artă Populară Suceava.

Orașul Solca își etalează principalele sale obiective turistice într-un cadru arhitectonic aparte, ceea ce a făcut ca Solca să capete faima unei așezări urbane pitorești. Spre centru converg toate căile de acces din și spre oraș, astfel încât, din orice direcție s-ar ajunge la Solca, obiectivele turistice se află în calea vizitatorului.

Dintre monumentele naturii care merită să fie amintite, sunt în primul rând „Pietrele Muierilor”, o grupare de stânci la o înălțime de 975 metri, de pe vârful cărora se deschide o panoramă admirabilă. Obiectivul este amplasat la circa 9 km de localitate, din str. Gheorghe Doja, continuând drumul forestier și poteca pe încă 3 km.

Orașul Solca dispune de aproximativ 24 ha de spații verzi și zone cu plantații arboricole speciale, cuprinzând parcuri, spații de agrement, grădini de vară, etc. Un loc principal de agrement sportiv îl constituie Stadionul Solca, situat pe strada Victor Vasilescu.

Parcul natural din Solca (Parcul Balnear), în suprafață de 12 ha, cu alei îmbelșugate cu verdeață, care continuă pădurile de conifere, a fost foarte apreciat pentru originalitatea lui de localnici și de turiști străini, fiind un minunat loc de odihnă și recreere.

În centru, privirea îți este atrasă de frumosul parc - Parcul Central, care constituie o zonă de agrement, nu numai pentru localnici, ci și pentru vizitatori. Aleile sale îngrijite, mărginite de arbori falnici, rondurile de flori, armonia culorilor și liniștea sunt câteva din atributele parcului.

Condițiile microclimatice, aerul curat lipsit de curenți, variații dintre temperaturile diurne și nocturne, cerul aproape lipsit de nebulozități, senin și însoțit în majoritatea anului, izvoarele de apă minerală, poluarea industrială inexistentă, altitudinea potrivită pentru tratarea diverselor boli, favorizează localitatea Solca, oferindu-i calitățile unei stațiuni balneoclimaterice.

Orașul Solca se află de asemenea pe circuitul județean al renumitelor mănăstiri bucovinene: Voroneț, Humor, Moldovița, Sucevița, Arbore, Putna. Acest fapt poate contribui la o dezvoltare intensivă a turismului religios în regiune, orașul putând fi un centru de plecare în excursii de zi la toate mănăstirile din Bucovina.

Locuri simbolice ale orașului:

- Biserica ortodoxă cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” (Mănăstirea Solca) - monument istoric ctitorit de domnitorul Ștefan Tomșa al II-lea în perioada 1612-1622”;
- Biserica Romano - Catholică „Sfântul Mihail” - construită în jurul anului 1868 de comunitatea de catolici germani din oraș;
- Casa Muzeu „Saveta Cotrubaș” construită în secolul al XVII-lea și deschisă publicului în 1971;
- Fabrica de bere Solca - inaugurată în anul 1810. În prezent fabrica nu mai funcționează, iar clădirile și instalațiile, considerate monumente de patrimoniu, sunt parțial distruse;
- Clădirile fostului Sanatoriu „Dr. Poras” - clădiri monument istoric, construite în secolul al XIX-lea;
- Parcul balnear al stațiunii balneoclimaterice (Grădina de Vară);
- Parcul central al orașului;
- Monumentul eroilor;
- Pietrele muierii - forme naturale situate în munții Obcina Mare, în apropiere de oraș;
- Slatina mare - exploatare neolitică a sării la circa 3 km nord de localitate.

2.7. Peisaj

Peisajul geografic este un concept interdisciplinar, o rezultantă a factorilor naturali și a celor sociali, fiind supus în permanență modelărilor naturale și socio-culturale.

Peisajul este dependent de noțiunea de mediu, acesta devenind partea materială a mediului ce manifestă și un caracter funcțional imprimat de factorii energetici, mecanici, trofici, această componentă funcțională fiind numită ecosistem. Astfel, din punct de vedere ecologic, peisajul va fi reprezentat de o diversitate de ecosisteme ce interacționează.

În analiza mediului geografic, peisajul ocupă un rol fundamental, având o încărcătură aparte. Între peisaj și mediu se stabilește un raport de subordonare, astfel încât pentru o bună înțelegere a acestui raport devine necesară definirea noțiunii de geosistem. Geosistemul este „un sistem deschis, un întreg alcătuit din elemente

corelate ale naturii, supus legilor naturii, acționând în învelișul geografic”⁸. Prin urmare, orice dezechilibru în geosistem aduce modificări în peisaj, iar afectarea peisajului duce la dereglări în geosistem. Astfel, noțiunea de peisaj se afirmă ca una complexă, dinamică, devenind o entitate istorică caracterizată de o anumită convergență ce îi asigură stabilitatea interioară, dar și de divergența de care depinde evoluția acestuia.⁹

Peisajul reunește elemente geografice precum: potențialul ecologic (elementele abiotice) și exploatarea biologică (grupările vegetale și animale), respectiv utilizarea antropică¹⁰. Peisajul geografic se afirmă ca un sistem deschis, cu o funcționalitate complexă, importantă fiind capacitatea de autoreglare.

Este important faptul că peisajul se află într-o permanentă evoluție datorată internalităților și externalităților de mediu, ce asigură un schimb continuu de energie și informație în cadrul peisajelor.

Peisajul este direct perceptibil în teren¹¹ iar prin funcționalitatea acestuia impune mediului o anumită specificitate sau unicitate, prin îmbinarea elementelor socio-culturale și a celor naturale.

Peisajul geografic se extinde în toate punctele spațiului geografic, având o extensiune mai ales în suprafață, dezvoltarea pe verticală fiind limitată¹², fiind impregnat de aspectele temporale, diferitele modificări dintr-un timp mai mult sau mai puțin îndepărtat punându-și amprenta în prezent.

Peisajul devine o realitate atât obiectivă - dată de elementele de ordin tehnic și funcțional, dar este și o realitate subiectivă, ca urmare a percepției diferite la nivel psihic a peisajului de către indivizi. Peisajul, prin caracteristicile sale, manifestă influențe în dezvoltarea unei societăți, respectiv a comportamentelor umane.

Peisajul este marcat de anumite trăsături care îi oferă funcționalitate și rezistență în timp și spațiu¹³:

- unicitatea este dată de combinarea unor elemente diferite pe un anumit spațiu și într-un anumit timp;
- omogenitatea apare ca urmare a distribuției relativ uniforme a elementelor componente;
- eterogenitatea rezultă dintr-o integrare a componentelor de natură diferită;
- funcționalitatea este asigurată de caracterul eterogen și presupune o dezvoltare continuă a peisajelor, menținerea stabilității acestuia;
- dinamica peisajului derivă din îmbinarea permanentă a elementelor componente, a transferului continuu de materie și energie;
- ierarhizarea presupune o organizare sistematică a materiei în funcție de complexitatea acesteia;
- autoreglarea definește procesul prin care peisajul își asigură o stabilitate interioară, un echilibru dinamic între influențele exterioare și structura sa interioară;
- fizionomia este cea prin care se afirmă un peisaj și depinde de dominanța anumitor elemente componente;
- caracterul istoric subliniază evoluția în timp a peisajului;
- caracterul informațional derivă din faptul că peisajul este un sistem deschis, acesta comunicând în permanență cu exteriorul.

Patrimoniul material și imaterial

- Portul tradițional** - Regiunea cuprinde bogate păduri de brazi, pășuni întinse bune pentru creșterea vitelor cornute și a turnelor de oi; în văile joase de pe malul apelor se cultivă cereale și plante textile. Aceste ocupații de bază furnizează materiile prime pentru industria casnică: lâna, blănuri și fire de in și cânepă, din care se confecționează obiecte pentru îmbrăcăminte și pentru împodobirea interiorului locuinței.
- Portul bărbătesc** are ca piese principale cămașa, cioarecii, brâul și pieptarul. Pe cap se poartă vara pălărie din postav negru și iarna căciulă neagră, țuguiată. În picioare se purtau în trecut opinci, iar de curând bocanci. Cămașa din bumbac alb are puține ornamente negre brodate la guler și la marginea de jos a mânecii. Brâul este țesut în alesături geometrice de o frumusețe remarcabilă în care predomină culorile roșu, negru, galben, verde etc.

Costumul femeiesc este de asemenea remarcabil prin croiala simplă care dă o linie zveltă corpului. Cămașa albă din pânză de in, cânepă sau bumbac este alcătuită din două foi de pânză dreptunghiulară, strânse în jurul gâtului printr-un fir de ață răsucită numit brezarau, fiind ornamentată cu broderii policrome, îmbogățite deseori cu fire de argint și mărgele. În această croială simplă persistă forma cea mai arhaică a cămășii țărănești.

⁸ Soceava, 1963, citat de Roșu, Ungureanu, 1977, p. 77

⁹ Mac, 1990, p. 9

¹⁰ Tudoran, 1976, p. 25

¹¹ Deploux, 1972, citat de Roșu, Ungureanu, 1977, p. 81

¹² Ielenicz, Comănescu, 2005, p. 42

¹³ Roșu, Ungureanu, 1977 și Ielenicz, Comănescu, 2005

Printre elementele decorative care împodobesc alțița, râurile de pe mânecă, pieptul și spatele acestor cămăși, sunt diverse forme geometrice, motive florale și imagini de oameni, de păsări și animale în cele mai variate combinații de culori.¹⁴

b) Specialități culinare - Orașul Solca se află în Bucovina, o zonă de poveste, plină de istorie și cu peisaje unice, de unde nu puteau lipsi preparatele culinare cu tradiție, care formează astăzi moștenirea culturală a bucovinenilor. Printre cele mai cunoscute se numără ciorba rădăuțeană, balmoșul bucovinean, tocineii din cartofi, păstrăvul afumat în cobză de brad, hribii cu smântână, chișca, borșul de barabule și sfecă roșie, cârnații boierești, costița și delicioasele prăjituri preparate de sărbători precum învârtita cu mac.¹⁵

c) Meșteșuguri țărănești - Zona a avut posibilități de comunicare cu Transilvania și Moldova prin intermediul drumurilor și al râurilor. Legăturile s-au manifestat prin treceri de populații în ambele sensuri, fenomen cu urme evidente în toponimie. Diversitatea etnică și implicit culturală a zonei este rezultatul migrațiilor dinspre Transilvania (sec. XV - XVIII) și dinspre Moldova (sec. XIX) precum și a colonizărilor din timpul ocupației Imperiului Austro- Ungar. Populația rurală este preponderentă față de cea urbană. Majoritatea populației este de naționalitate română și de religie ortodoxă. Potențialul economic este reprezentat de agricultură, zootehnie, silvicultură, industrie și turism. Economia locală se bazează pe următoarele elemente: resurse naturale, folosințe agricole și silvice, factorii balneoclimaterici și factorii de producție care valorifică resursele culturale, naturale și umane. În prezent turismul tinde să devanseze celelalte ramuri, manifestându-se în special sub formele turismului cultural, rural, cinegetic și piscicol.

Ocupații principale: agricultura și cultura plantelor textile; creșterea animalelor; lucrul la pădure (pădurăritul - silvicultura).

Ocupații secundare: culesul din natură, al plantelor din flora spontană; albinăritul (apicultură), favorizat de flora meliferă; pescuitul; vânătoarea; pomicultura.

Meșteșuguri țărănești:

- prelucrarea lemnului (lemnăritul) practică de dulgheri, tâmplari, donițari, bodnari, sănieri, căruțari, rotari, în întreaga zonă;
- fierăritul, olăritul, jocăritul, sumănăritul (*suman, sumane* - „Haină țărănească lungă (până la genunchi), făcută din pănură, dimie, postav gros etc. (bogat ornamentată cu găitane); dulamă.”¹⁶)
- torsul și țesutul, încondeierea ouălor
- alte meșteșuguri practicate de: cărbunari, miedari (specialiști în must, bragă, cvas, borș), boștinari (sau goștinari, care prepară ceară).¹⁷

2.8. Activitatea Economică

Resurse și potențial economic

Solca este bogată în resurse naturale valoroase, precum pădurile, pășunile, fânețele și fondul cinegetic. Orașul dispune, de asemenea, de sol fertil și roci pentru construcții, surse de apă de suprafață cu potențial piscicol și hidroenergetic, precum și izvoare de apă dulce, minerale și slatine. Unele dintre acestea (sarea din slatine, lemnul și rocile de construcție) au fost exploatate încă din cele mai vechi timpuri.

Prezența și mai ales varietatea resurselor naturale, modul de exploatare al acestora și, desigur, politicile economice locale și centrale promovate în diferite perioade, au modelat evoluția economică a localității, determinând schimbări în structura ocupațională a populației și în ponderea funcțiilor economice pe care le-a îndeplinit localitatea de-a lungul timpului.

De pildă, calitatea apelor dulci a fost unul dintre motivele pentru care, acum peste 200 de ani, a fost înființată Fabrica de Bere din Solca. Reputația acestei fabrici a crescut constant, contribuind la creșterea vizibilității localității atât pe plan național, cât și internațional (datorită exporturilor de bere). La rândul lor, proprietățile terapeutice ale izvoarelor, împreună cu alți factori, precum climatul, au transformat Solca într-o stațiune balneoclimaterică foarte căutată.

Activitate economică

¹⁴ <https://ocaua.ro/blog/port-popular-suceava>

¹⁵ <https://www.discoverbucovina.info/>

¹⁶ <https://dexonline.ro/definitie/sumane>

¹⁷ „Ghid de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural”

Potrivit datelor furnizate de către INS prin platforma eDemos, în anul 2022, în orașul Solca existau 45 întreprinderi active, numărul acestora fiind de 2 ori mai mare comparativ cu anul 2012. Principalele sectoarele economice în care operau aceste întreprinderi cuprindeau comerțul (33,3% din totalul întreprinderilor locale active), activitățile profesionale, științifice și tehnice (15,6%), respectiv HORECA (13,3%). Acestea erau urmate de industria prelucrătoare (8,9%) și de sectorul de transporturi și depozitare (8,9%). Totodată, la nivel local erau înregistrate 3 întreprinderi în domeniul agriculturii și silviculturii și în cel al construcțiilor, 2 întreprinderi active în domeniul serviciilor administrative și de suport, respectiv o întreprindere care se ocupa tranzacții imobiliare.

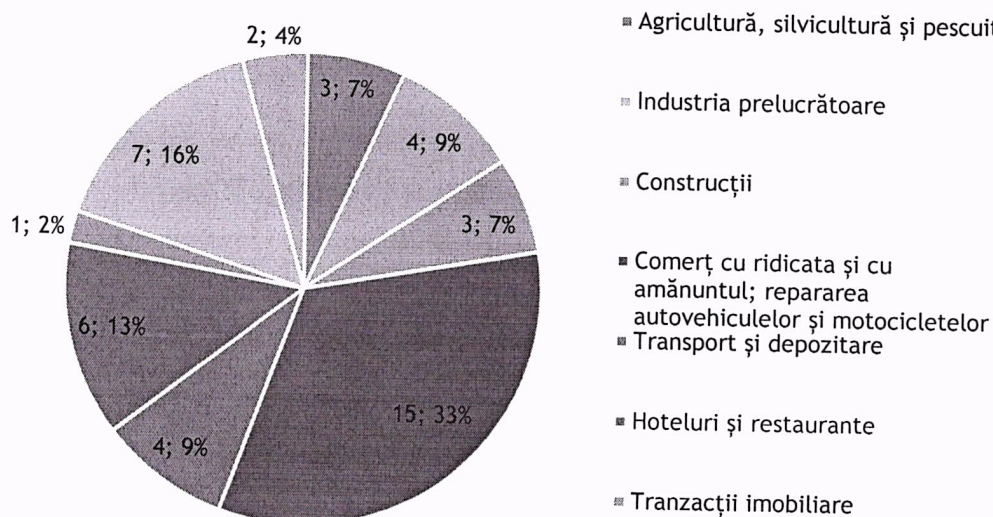

Figura nr. 2 - Numărul întreprinderilor active din orașul Solca, 2022¹⁸

Evoluția și caracteristicile sectorului primar

Conform informațiilor disponibile pe platforma Tempo online a Institutului Național de Statistică, în anul 2014, suprafața totală a fondului funciar din orașul Solca era de 4.853 ha, aceasta fiind utilizată după cum urmează:

- Terenurile agricole ocupau 1.064 ha, reprezentând aproape 22% din totalul suprafeței orașului;
- Suprafața terenurilor arabile era de 664 ha (13,7%);
- Pășunile acopereau 210 ha (4,3%);
- Fânețele însumau 165 ha (3,4%);
- Livezile și pepinierele pomicole ocupau 25 ha (0,5%).

Astfel, cea mai mare proporție din suprafața totală a orașului o dețineau pădurile și vegetația forestieră, acestea reprezentând 74% din total.

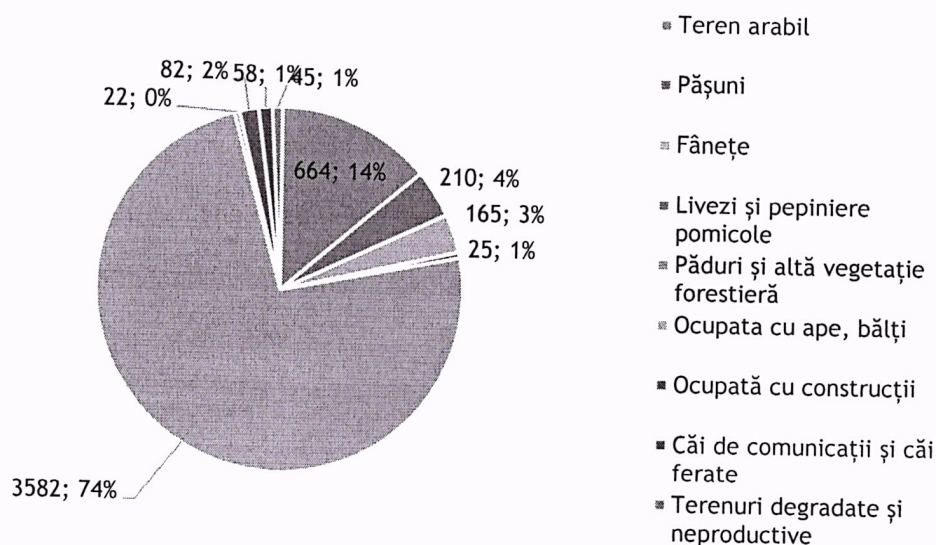

Figura nr. 3 - Modul de folosință al suprafeței fondului funciar al orașul Solca¹⁹

¹⁸ Sursă: INS, platforma EDEMOS

¹⁹ Sursă: INS. baza de date TEMPO ONLINE

Evoluția și caracteristicile sectorului secundar INDUSTRIA

În perioada interbelică, în Solca funcționau mai multe unități industriale, printre care fabrica de bere fondată de către călugării mănăstirii Solca la sfârșitul secolului al XVIII-lea, 3 fabrici de cherestea, o fabrică de cărămidă, un abator și mai multe ateliere meșteșugărești locale, care erau specializate în diverse domenii (fierărie, tâmplărie, cizmărie, croitorie, rotărie etc.).

Pe lângă fabrica de bere, care a fost preluată de către stat în anul 1948, în perioada postbelică au mai fost în funcțiune o secție a Întreprinderii de Utilaje și Piese de Schimb, o secție a IJPIPS Suceava, Cooperativa Meșteșugărească Progresul, o fabrică de pâine și o stație de transformare a curentului electric a IRE Suceava.

La începutul anilor 2000, industria orașului se concentra în principal pe industria alimentară, având ca principal actor Centrul de Producție al Mopan S.A. Suceava, dar și pe industria prelucrării lemnului, unde activau două societăți specializate în exploatarea și prelucrarea lemnului. În acea perioadă, din peisajul industrial al orașului încă făcea parte și Fabrica de bere Solca, care, fiind înființată în anul 1789 și supusă unor modernizări în anii 1954, 1965-1966 și 1984, a ajuns să fie dezafectată în anul 1997 și în cele din urmă închisă, în anul 2004. Cu toate că activitatea fabricii a încetat în anul 2004, gustul produselor sale, apreciat atât în România, cât și în Europa, timp de 128 de ani, continuă să dăinuie datorită Fabricii de bere Bermas, din Suceava. Fondată în anul 1990, aceasta a preluat procedeul clasic de fabricare a berii de la Solca (utilizarea malțului și a hameiului natural, sub formă de peleți), producând mai multe sortimente de bere, între care Bermus, Solca, Suceava și Călimani.

În anul 2022, potrivit datelor furnizate de către Institutul Național de Statistică prin intermediul platformei eDemos, în Solca erau înregistrate 4 întreprinderi active, cu 3 unități mai multe decât în anul 2012. Dintre acestea, 2 activau în ramura prelucrării lemnului, una în ramura fabricării de mobilă și una în industria alimentară. Acestea au generat în anul respectiv o cifră de afaceri care s-a ridicat la 2.379.136 lei și aveau, în medie, 14 angajați (+9 angajați comparativ cu anul 2012).

În ceea ce privește numărul de persoane ocupate în sectorul industrial din Solca, conform datelor furnizate de Recensământul Populației și al Locuințelor din România din anul 2011 (informațiile colectate în cadrul Recensământului din 2021 nefiind încă disponibile), la momentul respectiv, 76 de persoane au declarat că sunt implicate în activități industriale, fie ca angajați, fie ca lucrători independenți. După distribuția acestora pe ramuri industriale, cei mai mulți lucrau în industria alimentară și a băuturilor (36,8% din populația ocupată în sectorul industrial), care era urmată de apă-canal (15,8%), prelucrarea lemnului (10,5%), construcții metalice (7,9%), energie (5,3%), respectiv mașini și utilaje (5,3%). O bună parte dintre aceste persoane făceau naveta în alte localități unde existau unități industriale.

CONSTRUCȚIILE

Conform informațiilor furnizate prin platforma eDemos pentru anul 2022, în orașul Solca au fost înregistrate 3 întreprinderi active în sectorul construcțiilor, cu o unitate în plus față de anul 2012. Dintre acestea, 2 erau specializate în construcții de clădiri și una în lucrări speciale de construcții.

În anul 2022, întreprinderile active din domeniul construcțiilor au înregistrat, în total, o cifră de afaceri de 1.968.600 lei, această valoare fiind de aproape 6,6 ori mai mare decât cea înregistrată în 2012. Analizând contribuția fiecărei diviziuni CAEN aferente construcțiilor la cifra de afaceri totală înregistrată la nivel de domeniu, observăm că subdomeniul construcțiilor de clădiri a avut cea mai mare contribuție, de 88,1%.

Numărul mediu de angajați din întreprinderile specializate în construcții a fost de 11 persoane în anul 2022, reprezentând doar 7,1% din numărul mediu de angajați din întreprinderile active din Solca. Astfel, în comparație cu datele din anul 2012, observăm o creștere a numărului mediu de angajați cu numai 6 persoane.

Conform datelor de la Recensământul Populației și al Locuințelor din anul 2011, 63 de persoane din orașul Solca erau ocupate în construcții, plasând sectorul pe ultimul loc în ierarhia ocupării, în funcție de domeniile economice. Și în acest caz, o bună parte dintre aceste persoane făceau naveta în alte localități.

Evoluția și caracteristicile sectorului terțiar SERVICIILE

În anul 2022, la nivelul orașului Solca, numărul întreprinderilor active în sectorul serviciilor a ajuns la 20, acestea fiind de 2,5 ori mai multe decât în anul 2012. Analizând subdomeniile de servicii, observăm că cei mai mulți agenți economici (35%) activau în subdomeniul activităților profesionale, științifice și tehnice, acesta

fiind urmat de HORECA (30%), respectiv de transporturi și depozitare (20%). Pe plan local mai erau înregistrați 2 agenți economici în subramura serviciilor administrative și suport și unul în subramura tranzacțiilor imobiliare.

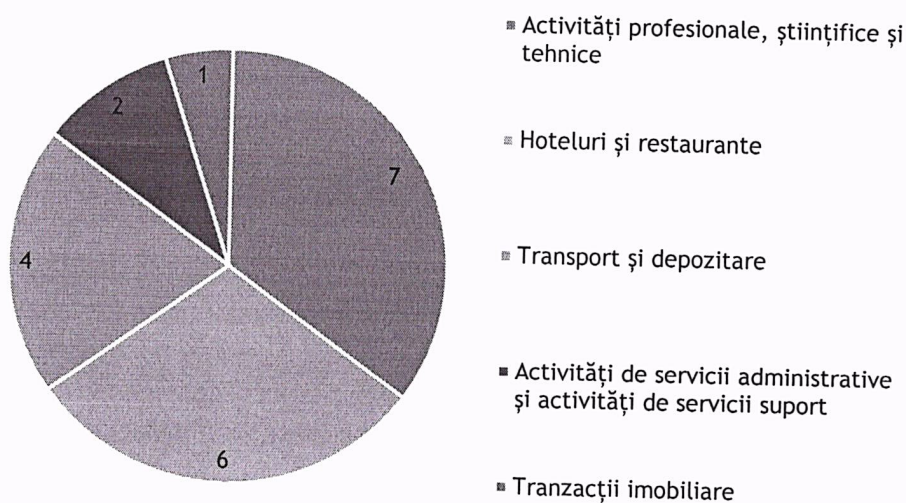

Figura nr. 4 - Numărul de întreprinderi active cu profil servicii din orașul Solca, pe subdomenii, 2022²⁰

În anul 2022, în sectorul serviciilor din Solca s-au înregistrat, în medie, 104 salariați; comparativ cu anul 2012, se observă o creștere de circa 2,3 ori a mediei angajaților din acest sector. În ceea ce privește distribuția pe subdomenii, constatăm că peste două treimi dintre aceștia (70,2%) lucrau în transporturi și depozitare. Acest subdomeniu era urmat de HORECA (14,4%) și de activitățile profesionale, științifice și tehnice (10,6%). În subramura activităților administrative și de suport se înregistra o medie de numai 4 salariați, iar tranzacțiile imobiliare aveau, în medie, un singur angajat.

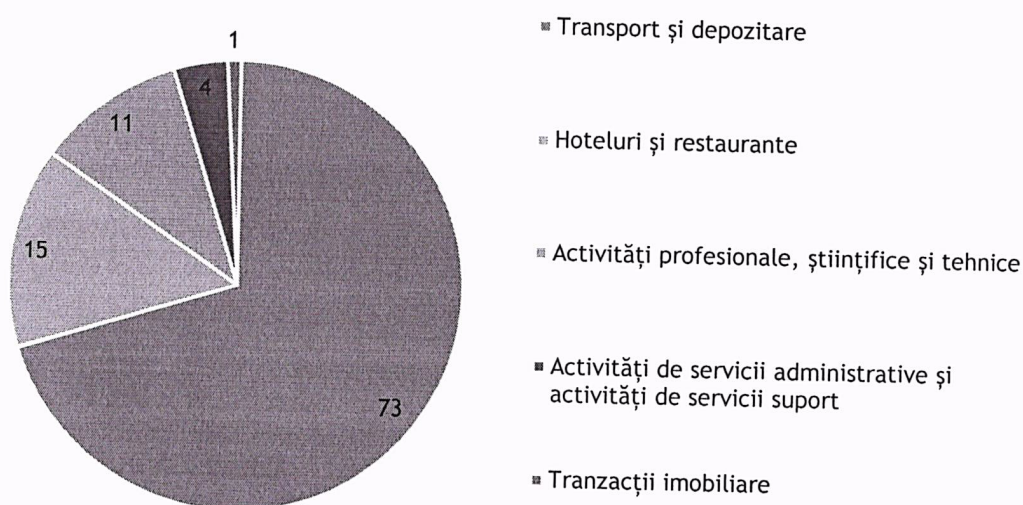

Figura nr. 5 - Numărul mediu de salariați ai întreprinderilor active cu profil servicii din orașul Solca, pe subdomenii de servicii, 2022²¹

Conform informațiilor disponibile pe website-ul listafirme.ro, la nivelul orașului, cele mai mari companii din sectorul serviciilor, după cifra de afaceri raportată pentru anul 2022, cuprind: Panap (alte transporturi terestre de calatori n.c.a.), LPD Transport (activități ale agenților de plasare a forței de muncă), Tricotex Antilopa (hoteluri și alte facilități de cazare similare), Angivali (transporturi rutiere de mărfuri) și Frapaga (manipulări). În ceea ce privește numărul de salariați, numai 3 firme au înregistrat peste 10 angajați în anul 2022, și anume Panap (51 angajați, cu mai multe puncte de lucru în alte orașe din zona Moldovei), LPD Transport (21 angajați) și Panap Jobs (11 angajați, la rândul ei cu mai multe puncte de lucru în județele învecinate).

²⁰ Sursă: INS, Sistemul informațional național STATISTIC EDEMOS

²¹ Sursă: INS, Sistemul informațional național STATISTIC EDEMOS

COMERȚUL

Conform datelor disponibile pe platforma eDemos, în anul 2022, în Solca erau înregistrate 15 întreprinderi active în sectorul comerțului, reprezentând o treime din totalul întreprinderilor locale active. În comparație cu anul 2012, observăm o creștere a numărului de întreprinderi din sectorul comerțului cu 6 unități.

În ceea ce privește cifra de afaceri înregistrată de către acestea, aceeași sursă indică o valoare de 15.281.816 lei pentru anul 2022, reflectând o creștere de aproximativ 16,8 ori față de nivelul din anul 2012. Revenind la sectorul comerțului din anul 2022, media de angajați era de 24 de persoane, indicatorul înregistrând o scădere de 3 persoane, față de anul 2012.

În ceea ce privește prezența unităților comerciale moderne, în localitate se găsește un supermarket aparținând lanțului La Doi Pași. Referitor la comerțul cu carburanți, în oraș există o stație de alimentare deținută de compania Rompetrol. Celelalte unități comerciale din oraș sunt companii locale, de dimensiuni mici.

Dacă ne raportăm la populația care este ocupată în sectorul comerțului, datele colectate în anul 2011 în baza Recensământului Populației indică faptul că, la acea vreme, pe plan local se înregistrau 96 de persoane care erau implicate în activități comerciale, din care o parte erau navetiști către alte localități.

Conform informațiilor disponibile pe website-ul listafirme.ro pentru Solca, cele mai mari companii din sectorul comerțului, după cifra de afaceri raportată pentru anul 2022, cuprind: Nova Steel Roofs (comerț cu ridicata al materialului lemnos și al materialelor de construcții și echipamentelor sanitare), Nova Steel Gold (comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete), Bestial (comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun), Winning Pro (comerț cu amănuntul prin intermediul caselor de comenzi sau prin internet) și Intersound Pro (comerț cu ridicata al produselor lactate, ouălelor, uleiurilor și grăsimilor comestibile). Compania Nova Steel Roofs a înregistrat cei mai mulți salariați (10 persoane) în anul 2022.

TURISMUL

În perioada interbelică, Solca era recunoscută ca o stațiune balneoclimaterică de renume la nivel național, capacitatea de cazare de la acea vreme fiind de 17.000 de paturi, în cadrul sanatoriului, a hotelurilor și a vilelor particulare. Mai exact, aceasta dispunea de stabilimente de hidroterapie, băi de brad și soare, 5 hoteluri, numeroase vile și restaurante, fiind vizitată în anii de recesiune (1927-1933) de peste 15.000 de persoane anual.

Sanatoriul de tratament Regina Maria era destinat persoanelor bolnave de TBC și anemii, iar refacerea în aer liber se desfășura în Parcul de Sus. Climatul blând al orașului-stațiune era extrem de benefic pentru convalescenți, pentru persoanele anemice, precum și pentru cei care sufereau de bronșită sau catar pulmonar. Proprietățile terapeutice remarcabile erau rezultatul densității mari a stratului de ozon atmosferic. Solca era, de asemenea, apreciată pentru apele minerale cloruro-sodice, cu proprietăți curative.

După cel de al doilea război mondial, Solca și-a pierdut aproape complet importanța ca stațiune, iar renumele său în rândul locațiilor turistice nu a mai fost redobândit, la momentul de față, potențialul balneoclimateric al orașului rămânând neexploatat.

FORȚA DE MUNCĂ

Cele mai recente informații referitoare la piața muncii din Solca provin de la Recensământul General al Populației și Locuințelor din 2011, deoarece datele de la Recensământul din 2021 sunt încă în proces de prelucrare, iar rezultatele detaliate vor fi publicate mai târziu în acest an. Conform datelor colectate la momentul respectiv, dintr-un total de 2.188 de persoane recensate în Solca, cea mai mare parte (874 persoane, reprezentând 40% din totalul populației recensate) erau ocupate. Următoarea cea mai numeroasă categorie era reprezentată de pensionari (472 persoane, adică 21,6%), iar pe locul al treilea se aflau elevii/studenții (335 persoane, echivalentul a 15,3%). De asemenea, 198 persoane (9%) se aflau în întreținerea altor persoane / a statului / a organizațiilor private, 123 persoane (5,6%) erau casnice, iar 17 persoane se aflau în altă situație economică. În aceeași perioadă, 169 de persoane (7,7%) erau șomere.

În ceea ce privește repartizarea ocupării forței de muncă în funcție de statutul profesional, conform datelor Recensământului din anul 2011, dintr-un total de 957 de persoane recensate și care erau ocupate la momentul recensării (nu neapărat și în mod obișnuit), majoritatea erau salariați (563 persoane, adică 58,8%). Pe locul al doilea, se regăseau cei care lucrau pe cont propriu (282 persoane, adică 29,5% din total). De asemenea, 95 de persoane (9,9%) au declarat că desfășoară activități neremunerate în propria gospodărie, 6 aveau statut de patron, iar 11 se aflau în altă situație.

Conform informațiilor de la Recensământul din anul 2011 privind distribuția populației ocupate din oraș pe sectoare de activitate, vedem că cele mai multe persoane din Solca lucrau în sectorul privat (41,3% din populația ocupată) și în gospodăriile proprii (41%). Sectorul public înregistra 17,2% din populația ocupată din Solca, iar în sectorul neguvernamental lucrau 5 persoane.

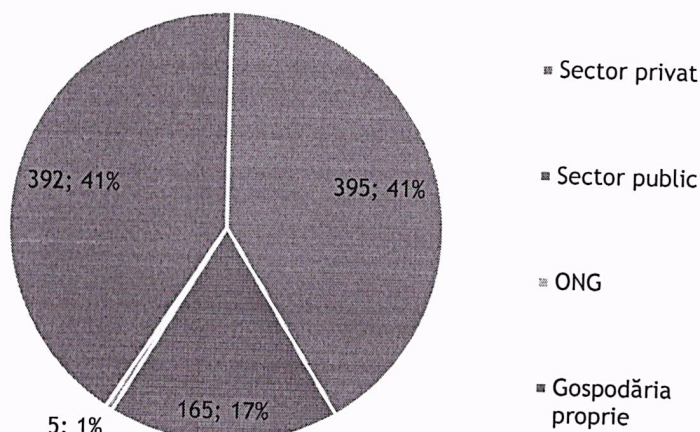

Figura nr. 6 - Populația ocupată din orașul Solca, după sectorul în care lucrează²²

Analizând distribuția populației ocupate din orașul Solca, în funcție de activitățile economice, datele colectate în urma Recensământului Populației din 2011 ne arată că cele mai multe persoane erau ocupate în agricultură și silvicultură (39,2%). Acest domeniu era urmat de comerț (10%), sănătate și asistență socială (8,4%), învățământ (8,2%) și industrie (7,9%). Totodată, o parte importantă a populației ocupate din oraș lucra în administrația publică (7,5%) și în construcții (6,6%). În contrast, domeniile precum cultura, cultele, sportul și activitățile recreative, serviciile financiare, activitățile științifice, tehnice și profesionale, ITC, alte servicii și serviciile administrative și suport, concentrau, fiecare, mai puțin de 1% din populația ocupată din Solca.

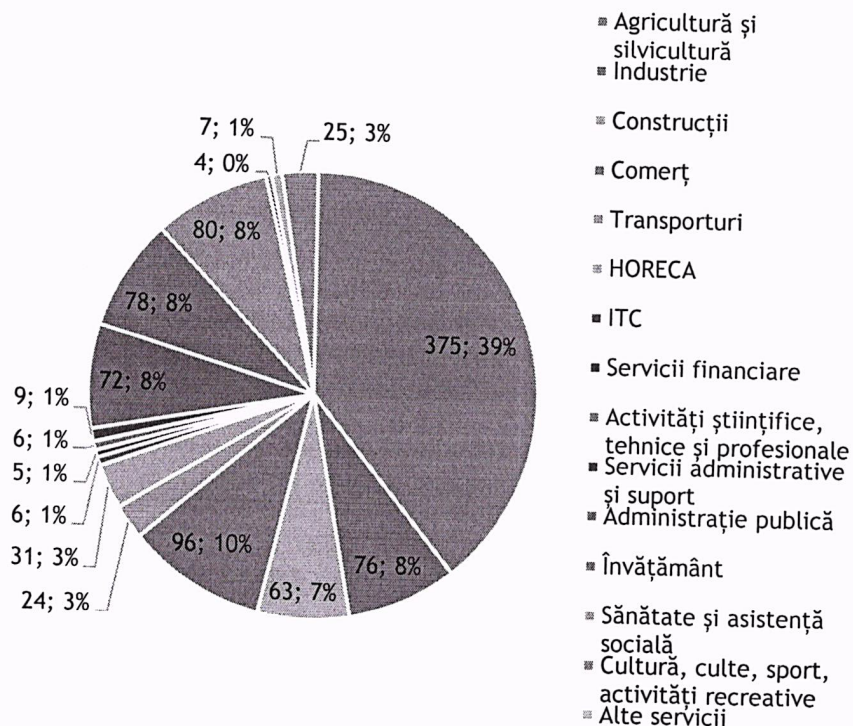

Figura nr. 7 - Structura ocupațională a populației din orașul Solca, pe principalele activități economice²³

²² Sursă: INS. rezultatele definitive ale RPL 2011

²³ Sursă: INS. rezultatele definitive ale RPL 2011

În ceea ce privește repartizarea persoanelor ocupate din orașul Solca pe grupe de ocupații, constatăm că cea mai mare pondere o au agricultorii - 29,8%, urmați de muncitorii necalificați - 15,9% și de lucrătorii în servicii tehnice avansată - de exemplu, vânzători, chelneri, ospătari, asistenți medicali fără studii superioare etc.) - 14,7%. Totodată, ponderi importante înregistrau specialiștii din diverse domenii de activitate (persoanele ce dețin pregătire specifică și cunoștințe avansate într-un anumit domeniu, fiind ocupate mai ales în sectorul public - profesori, medici, experți în domeniul administrației publice etc., dar și ingineri, economiști, juriști etc. activi în domeniul privat) - 12,9% și muncitorii calificați (muncitori cu diverse calificări și care activează în diverse meserii - de pildă, dulgheri, tâmplari, muncitori constructori, zidari, zugravi, instalatori etc.) - 9,1%. Pe de altă parte, managerii - 1,1% și funcționarii administrativi - 4,1% aveau cea mai slabă reprezentare din perspectiva analizei.

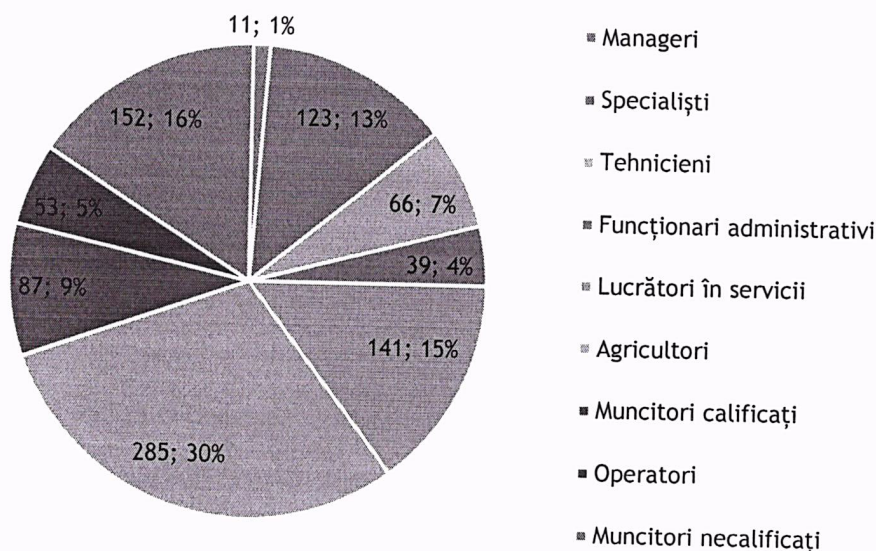

Figura nr. 8 - Structura populației ocupate din orașul Solca, pe grupe de ocupații²⁴

La nivelul orașului Solca, datele disponibile pe platforma online eDemos a INS arată că în anul 2022, întreprinderile locale active aveau, în medie, 156 de salariați. Cea mai mare parte a acestora era angajată în sectoarele transportului și depozitării (46,8%), comerțului (15,4%), HORECA (9,6%), industriei prelucrătoare (9%), construcțiilor (7,1%) și activităților profesionale științifice și tehnice (7,1%). În restul sectoarelor economice reprezentate pe plan local se înregistrau sub 5 salariați, iar cumulativ, acestea reuneau doar 5,1% din totalul salariaților din oraș.

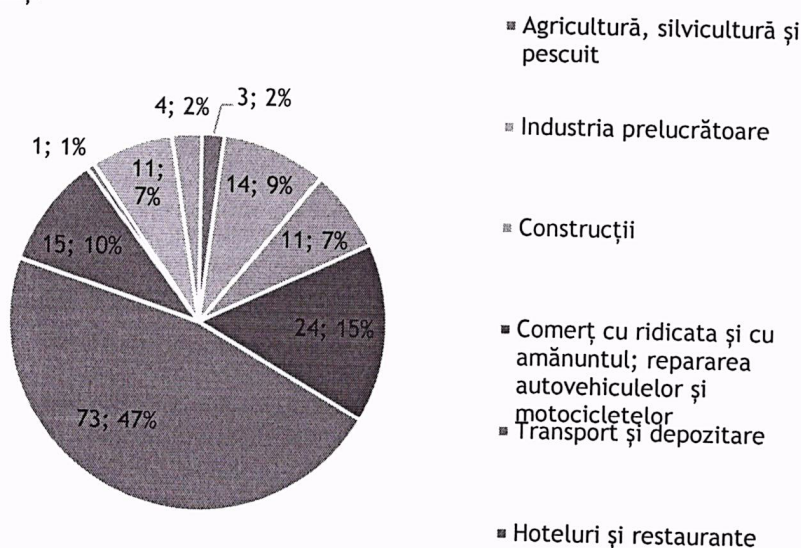

Figura nr. 9 - Numărul mediu de salariați ai întreprinderilor active din orașul Solca, 2022²⁵

²⁴ Sursă: INS, rezultatele definitive ale RPL 2011

²⁵ Sursă: INS, PLATFORMA EDEMOS

Informații despre nivelul de salarizare sunt furnizate de către Institutul Național de Statistică, însă dimensiunea acoperită este cea județeană. Astfel, în anul 2022, salariul mediu net lunar din județul Suceava a fost de 3.042 lei, fiind cu 19,9% mai mic decât media națională și cu 16,6% mai mic decât cea regională. În comparație cu alte județe din regiunea Nord-Est, Suceava avea un nivel mai mare de salarizare netă față de județele Botoșani (+2,8%), Vaslui (+2%) și Neamț (+0,03%), dar mai mic față de județele Iași (-22,8%) și Bacău (-8,8%). Discrepanța pronunțată în nivelul de salarizare în raport cu județul Iași poate favoriza fenomenul de migrație a forței de muncă din Suceava către Iași.

Cel mai ridicat salariu mediu net este înregistrat în sectorul energetic, la care se adaugă și cel al serviciilor publice, care include administrația, apărarea, învățământul și sănătatea. Aceste sectoare oferă cele mai mari remunerații, deoarece atrag cei mai mulți angajați ce dețin un nivel superior de educație, cum sunt experții în administrația publică locală, cadrele didactice, medicii, polițiștii, militarii etc. Salarii de peste 3.500 lei sunt observate și în agricultură, silvicultură și intermediari financiare, iar salarii de peste 3.000 lei sunt întâlnite în activitățile profesionale, științifice și tehnice, ITC și industria extractivă.

În ceea ce privește domeniile transportului și depozitării, respectiv cel al comerțului și reparațiilor, care reprezintă, cumulată, aproape două treimi din numărul total de salariați din Solca, constatăm că nivelul de salarizare este sub media județeană: -11,1% în cazul transportului și depozitării, -16,1% în cazul comerțului și reparațiilor. În anul 2022, HORECA (1.891 lei) înregistra cel mai redus nivel salarial din județ.

În ceea ce privește fenomenul de navetism, la momentul realizării Recensământului Populației din anul 2011, în Solca se înregistrau 127 persoane care făceau naveta spre alte localități din țară și din străinătate. Dintre acestea, 31 făceau naveta spre Rădăuți, 22 spre Suceava, 5 spre Cajvana, 4 spre București și 4 spre Vatra Dornei. În ceea ce privește populația din alte localități care făcea naveta în Solca, 27 dintre cei 103 navetiști veneau din Poieni-Solca, 21 din Arbore, 14 din Cacica, 6 din Suceava, 5 din Rădăuți, 5 din Cajvana și 4 din Todirești.

Potrivit informațiilor furnizate de Institutul Național de Statistică, în perioada cuprinsă între anii 2012 și 2022, în orașul Solca au fost înregistrate 514 stabiliri cu domiciliul, în vreme ce numărul plecărilor cu domiciliul atingea 436. Astfel, numărul stabilirilor l-a depășit pe cel al plecărilor cu 17,9%. În anul 2022, numărul persoanelor care și-au stabilit domiciliul în Solca a fost cu 15,2% mai mare decât numărul celor care au părăsit orașul.

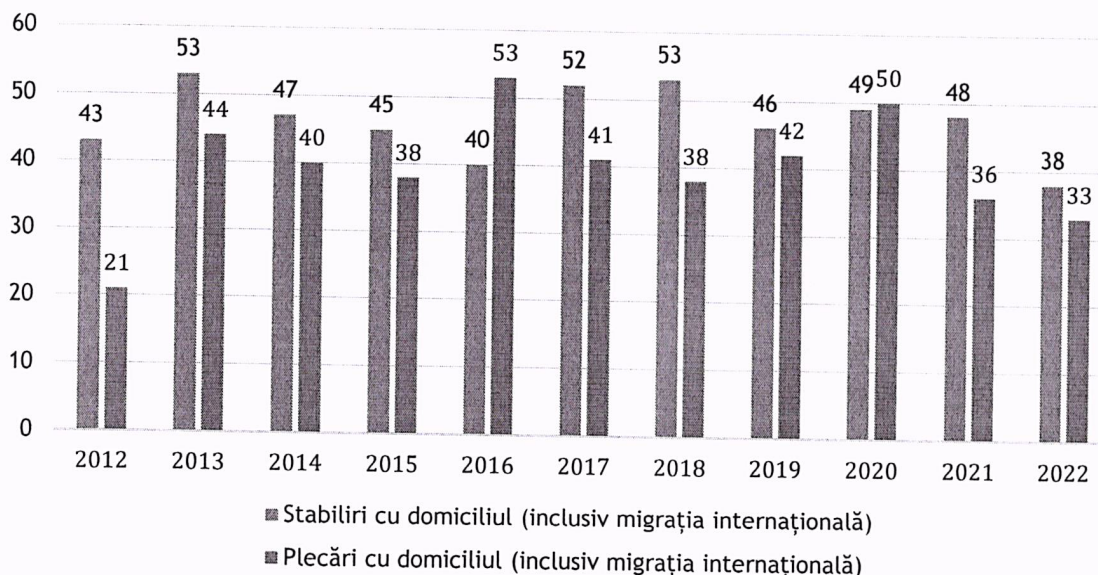

Figura nr. 10 - Dinamica stabilirilor și plecărilor cu domiciliul în/din Solca, 2012-2022²⁶

Datele publicate de către Institutul Național de Statistică arată că, la sfârșitul lunii ianuarie 2024, în Solca erau înregistrați 67 șomeri, dintre care 58,2% erau bărbați și 41,8% femei. În comparație cu luna anterioară, numărul acestora a crescut cu 3 persoane, în timp ce față de aceeași lună a anului precedent, pe plan local erau cu 4 șomeri mai mulți.

²⁶ Sursă: INS. BAZA DE DATE TEMPO ONLINE

Pentru perioada 2013-2023, datele INS relevă fluctuații ale numărului de șomeri, cu o tendință generală de scădere între anii 2013 și 2020. În ultimii 3 ani însă, se observă un trend ascendent al numărului de șomeri din Solca. Analizând această dinamică pe sexe, observăm că în intervalul analizat s-au înregistrat, în general, mai mulți șomeri de sex masculin decât de sex feminin, cu excepția anilor 2013 și 2020. În anul 2023, numărul de șomeri a fost mai mic cu 13,5% față de anul 2013: numărul de șomeri de sex masculin a fost mai mic cu 9,1% în comparație cu anul 2013, iar numărul de șomeri de sex feminin a fost mai mic cu 31,7% decât cel din 2013.

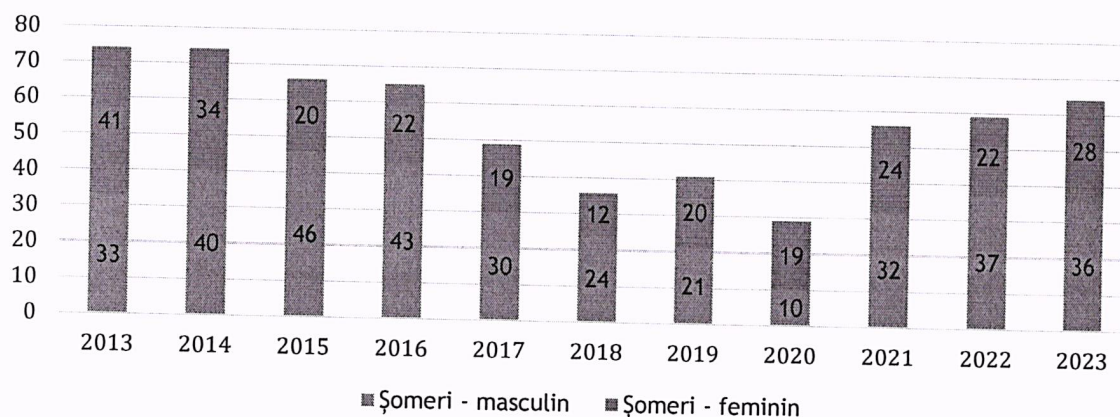

Figura nr. 11 - Numărul de șomeri înregistrați în orașul Solca, pe sexe, în perioada 2013-2023²⁷

Disfuncționalități și priorități

Principalele disfuncționalități cu privire la dezvoltarea economică

- Fiind un oraș de dimensiuni reduse atât ca suprafață, cât și ca populație, Solca se confruntă cu provocările tipice localităților urbane mici. Astfel, principalele deficiențe gravitează în jurul nivelului relativ redus de dezvoltare economică, care este corelat cu anumite limitări în materie de apetit antreprenorial, deschidere către investiții și valorificare a potențialului local, toate acestea traducându-se în venituri mai mici pentru bugetul local, sectorul privat și comunitate. La numărul mic de întreprinderi active pe plan local se adaugă și dimensiunea acestora, respectiv numărul de persoane pentru care asigură locuri de muncă, precum și tipologiile de posturi pe care le oferă spre ocupare și implicit nivelul salarial aferent acestora. De asemenea, cu excepția activităților profesionale, științifice și tehnice, celelalte sectoare economice care au o prezență mai extinsă pe piața locală, asigurând cele mai mari venituri, nu contribuie semnificativ la generarea de valoare adăugată, din cauza profilului de activitate al acestora. În plus, atât lansarea noilor firme (în special de către antreprenorii debutanți), cât și maturizarea și extinderea celor existente, sunt îngreunate de lipsa accesului la infrastructură și servicii de sprijin pentru afaceri. Totuși, nu putem ignora faptul că în ciuda contextului local, atât companiile din industrie, cât și cele din construcții și servicii, nu doar că s-au extins (ca număr), ci au reușit și performanțele de a crește valoarea cumulată a cifrei de afaceri obținute în Solca, respectiv de a crea mai multe locuri de muncă.

La rândul său, forța de muncă întâmpină dificultăți în a accesa facilități precum consilierea vocațională, suportul pentru integrarea pe piața muncii sau programele de dezvoltare profesională. În același context merită să menționăm și faptul că în ultimii trei ani (2020-2023), numărul șomerilor a înregistrat o tendință generală de creștere, deși, în comparație cu anul 2013, numărul acestora a fost mai mic cu 13,5%, iar ponderea lor în totalul resurselor de muncă a scăzut cu 0,6 procente.

La dimensiunea economică se adaugă și cea socială, care se manifestă prin subdezvoltarea sectorului de învățământ (infrastructură școlară deficitară, lipsa învățământului post-liceal și universitar, absența unor activități educaționale extra-curriculare), lipsa programelor dedicate sprijinirii persoanelor vulnerabile și plaja restrânsă de activități de relaxare, recreere, agrement, divertisment, dezvoltare comunitară și voluntariat. Tot în ceea ce privește dimensiunea socială, nu putem ignora nici riscurile implicite de depopulare și îmbătrânire a locuitorilor din Solca, respectiv rata de marginalizare a populației de la nivelul orașului (în anul 2011, 9,19% din populația stabilă a orașului Solca locuia în zone defavorizate din punct de vedere locativ, în timp ce 60,65% trăiau în zone defavorizate din perspectiva capitalului uman). Având în vedere toate aceste aspecte care definesc peisajul local în prezent, Solca nu concurează de pe poziții de egalitate cu centrele urbane din apropierea sa, mai ales dacă ne raportăm la Rădăuți (care atrage cea mai mare parte a navetiștilor din Solca, fiind situat la o distanță de puțin peste 20 km față de aceasta) și Suceava (care este recunoscută ca pol regional secundar, având influență la nivel

²⁷ SURSĂ: INS. BAZA DE DATE TEMPO ONLINE

interjudețean și transfrontalier, precum și ca pol județean, datorită numărului mare de migranți atrași, în special din interiorul, dar și din afara județului²⁸). Astfel, pe fondul nivelului de dezvoltare care le caracterizează și al oportunităților pe care le oferă nu numai firmelor și lucrătorilor, cât și elevilor și absolvenților de liceu, atât Rădăuți, cât mai ales Suceava (care este și reședința județului), exercită o puternică atracție asupra companiilor și a forței de muncă din Solca (și, desigur, din alte localități care se află în apropierea acestora). Din aceste motive, o parte semnificativă din forța locală de muncă alege să facă naveta sau să se mute definitiv în Suceava și zona sa metropolitană, Rădăuți și împrejurimi, mai ales dacă ne referim la tinerii din Solca, ce se află în căutarea unor perspective cât mai bune de locuire și ocupare, respectiv de dezvoltare personală și profesională. La toți aceștia se adaugă și persoanele care aleg să plece în străinătate pentru a munci, aflându-se în căutarea unui nivel mai bun de trai. Ca urmare, Solca se confruntă cu fenomenul de exod al creierelor, care se răsfrânge negativ asupra potențialului local de dezvoltare socio-economică.

Polarizarea manifestată de către Suceava (și, într-o măsură mai mică, de către Rădăuți) nu se manifestă numai asupra capitalului uman, ci și asupra afacerilor, care sunt atrase de perspectivele mai favorabile de dezvoltare: disponibilitatea forței de muncă, accesul la resurse materiale, infrastructura și facilitățile dedicate, conectarea la diverse rețele și oportunitățile de colaborare etc.

Prin urmare, administrația publică din Solca trebuie să elaboreze și să pună în aplicare un set integrat de investiții și programe de sprijin pentru sectorul privat și pentru comunitatea locală, cu scopul de a reuși să își consolideze poziția în competiția cu centrele urbane din vecinătatea sa și de a preveni căderea într-un ciclu vicios al subdezvoltării, în anii următori.

2. În secolul trecut, economia orașului Solca era susținută de un sector industrial bine dezvoltat, concentrat în jurul producției de bere. Deși producția de bere a început în curtea mănăstirii locale, această activitate a devenit o importantă sursă de venituri pentru comunitatea din Solca, aducând notorietate orașului nu doar la nivel național, ci și internațional. De pildă, până în anul 1915, producția de bere din Solca ajunsese la un volum de 1 milion de litri pe an. Industria locală a continuat să se dezvolte și în perioada interbelică, când, alături de renumita fabrică de bere, în Solca mai funcționau fabrici de cherestea și cărămidă, un abator și ateliere meșteșugărești. Expansiunea industriei locale a continuat și în perioada postbelică, când în Solca erau active mai multe întreprinderi de stat și o cooperativă, alături de fabrica de bere, care fusese naționalizată. Perioada comunistă a anilor '70-'80 a marcat apogeul industriei locale de bere, fabrica atingând o capacitate de producție de 4 milioane de litri de bere pe an, mare parte din această cantitate fiind destinată exportului. Totuși, tranziția către economia de piață, odată cu prăbușirea comunismului, a avut un impact negativ asupra industriei din Solca. Întreprinderile comuniste nu au reușit să supraviețuiască noilor condiții economice, iar fabrica de bere a intrat într-un declin treptat începând cu anul 1989, fiind închisă definitiv în anul 2004. Din păcate, industria din Solca nu a reușit să-și revină nici până în prezent. Pe lângă faptul că tradiția producției de bere nu a fost reînviată, deși reprezenta un element distinctiv și un adevărat motor al economiei locale, nici alte ramuri ale industriei nu au reușit să se dezvolte semnificativ în Solca. Astfel, acest sector rămâne slab dezvoltat, fiind reprezentat în prezent de numai patru întreprinderi active, care au un impact redus asupra economiei locale: în anul 2022, acestea generau numai 4,3% din cifra de afaceri a întreprinderilor din oraș, angajând sub 10% din numărul mediu de salariați din Solca.
3. La orizontul anului 2010, peste 55% din populația cu domiciliul în Solca desfășura activități agricole. Totuși, în ciuda implicării unei părți semnificative a localnicilor în agricultură, acest sector nu era unul foarte productiv. La nivel local, activitățile agricole se practicau predominant în sistem de subzistență, prin intermediul exploatațiilor de dimensiuni reduse, care lucrau suprafețe mici de teren, având o productivitate scăzută. Astfel, rezultatul muncilor agricole era destinat preponderent autoconsumului, și mai puțin comercializării. În plus, în acea perioadă, numai 0,6% dintre persoanele implicate în agricultură erau angajate în exploatații agricole cu personalitate juridică. Totuși, nu putem ignora faptul că statisticile derivate din Recensământul Populației și al Locuințelor din anul 2011, precum și cele provenite de la Recensământul Agricol din anul 2010, necesită o actualizare, pentru a reflecta situația actuală din teritoriu. Informațiile necesare pentru această actualizare nu sunt încă disponibile, fiindcă momentan așteptăm finalizarea și prelucrarea datelor colectate în anii 2020-2021. Oricum, în ultimul deceniu, ponderea sectorului terțiar în economia locală a crescut în detrimentul celui agricol, inclusiv în ceea ce privește ocuparea forței de muncă. De pildă, pentru anul 2022, datele eDemos ale INS arătau că în domeniul agriculturii și al silviculturii erau active numai trei întreprinderi locale. În plus, numărul persoanelor implicate în agricultură a scăzut cu siguranță, dat fiind această activitate își pierde tot mai mult importanța pentru rezidenții din mediile urbane, și în special pentru tineri. Fiindcă, după cum este firesc, practicile agricole se vor reduce treptat în următorii ani, administrația publică va trebui să

²⁸ World Bank Group - Orașe-magnet. Migrație și Navetism în România, 2017.

identifice cele mai optime soluții pentru exploatarea potențialului oferit de terenurile agricole, în condițiile în care, în anul 2014 (cel mai recent an pentru care există date, momentan), acestea reprezentau aproape 22% din suprafața totală a orașului Solca. Astfel, mecanismele de valorificare a resurselor agricole locale trebuie să fie elaborate astfel încât să aducă o contribuție pozitivă și, mai ales, sustenabilă pe trei dimensiuni importante: cea economică (generarea de venituri prin exploatarea inteligentă și durabilă a acestora), cea socială (pe de o parte, crearea de locuri de muncă și, pe de altă parte, susținerea dezvoltării comunitare, de pildă prin practicarea grădinăritului urban) și, desigur, cea de mediu (conservarea resurselor naturale și consolidarea rezilienței acestora în fața schimbărilor climatice).

4. Istoria orașului Solca este strâns legată de statutul său de stațiune balneoclimaterică, pe care l-a dobândit datorită climatului tonic și stimulant, aerului curat și puternic ozonat, precum și izvoarelor cu ape minerale cloruro-sodice, sulfatate și calcice. Aceste resurse naturale cu proprietăți terapeutice au fost valorificate prin construirea unor facilități de tratament (precum Sanatoriul Balnear pentru Afecțiuni Pulmonare și Institutul de Hidroterapie) și, ulterior, a infrastructurii turistice (unități de cazare, restaurante, parcuri). Astfel, Solca devenise o stațiune balneoclimaterică renumită la nivel național, atrăgând atât persoane care se tratau pentru diverse afecțiuni, cât și turiști veniți pentru relaxare și recreere. Totuși, perioada postbelică a marcat începutul declinului stațiunii Solca, iar renumele său în rândul turiștilor nu a mai fost recăpătat. Dotările și zonele de tratament fie au ajuns în paragină, fie au fost transformate pentru alte utilizări, iar pavilioanele fostului sanatoriu au fost distruse de un incendiu, în anul 2014. Nici factorii naturali cu potențial turistic nu au mai fost exploatați la adevărata lor valoare. Subutilizarea resurselor turistice se observă și în cazul celorlalte atracții locale, precum bisericile, casa muzeu „Saveta Cotrubăș”, cimitirul sovietic, parcurile locale, slatinele, tradițiile locale și celelalte elemente de patrimoniu cultural imaterial. Acestea nu sunt nici amenajate, nici promovate corespunzător, împiedicând Solca să își recâștige atractivitatea turistică de odinioară și să își folosească patrimoniul turistic pentru a genera venituri suplimentare. Astfel, în ciuda prezenței unui număr considerabil de elemente turistice, care ar putea contribui la diversificarea economiei locale și, în același timp, la sporirea vizibilității orașului, sectorul turistic este caracterizat de numeroase deficiențe, concentrate în jurul subutilizării resurselor disponibile. Deficiențe apar și în ceea ce privește infrastructura de primire turistică - în timp ce, în perioada interbelică, Solca avea o capacitate de cazare de 17.000 de paturi (la sanatoriu, hoteluri și vile particulare), în anul 2024, capacitatea totală de primire turistică din oraș era de numai 77 de locuri. Astfel, se remarcă nevoia de dezvoltare a infrastructurii, produselor și serviciilor turistice locale, care să suțină desfășurarea formelor de turism ce se pretează specificului autohton. Pachetele turistice ar trebui să fie concepute în jurul potențialului balneoclimateric existent. Dezvoltarea sectorului turistic prin valorificarea corespunzătoare a patrimoniului existent pe raza și în apropierea orașului, respectiv a oportunităților conexe, ar putea aduce cu sine numeroase oportunități de creștere a economiei locale, reflectându-se în suplimentarea surselor de venituri pentru comunitate, companiile locale și administrația publică. În plus, investițiile aferente ar putea contribui la creșterea numărului de locuri de muncă pentru rezidenți și ar putea stimula antreprenoriatul, îmbunătățind mijloacelor de trai ale comunității locale. Veniturile generate din turism de către administrația publică ar putea fi reinvestite în derularea unor proiecte de interes public (infrastructură și servicii publice, inițiative de dezvoltare comunitară), venind, în cele din urmă, tot în beneficiul locuitorilor

Priorități de intervenție și propuneri de eliminare/diminuare a disfuncționalităților

- Sprijinirea mediului local de afaceri, în paralel cu atragerea unor noi investiții externe:
 - Stabilirea, în cadrul Planului Urbanistic General, a unor zone dedicate pentru activitățile economice (de servicii, comerț, industrie, logistică), alături de amenajarea acestora și racordarea la utilități;
 - Inventarierea, cartarea și promovarea (în special în format digital) activelor disponibile pentru investiții;
 - Stabilirea unor mecanisme care să faciliteze dialogul între administrația publică și mediul antreprenorial, cu scopul de a consolida colaborarea între cele două sectoare (proiecte comune, parteneriate strategice inclusiv în sistem PPP etc.);
 - Dezvoltarea infrastructurii suport pentru afaceri - crearea unui parc industrial cu unități pentru producție și logistică, a unui spațiu de co-working, a unui centru expozițional și a unor puncte de comercializare pentru produsele și serviciile locale;
 - Implementarea unor inițiative (campanii, proiecte, programe, politici locale) care să susțină dezvoltarea antreprenoriatului pe plan local, în special în rândul tinerilor și al locuitorilor care se întorc din străinătate: facilități fiscale (scutiri de impozite, reduceri ale taxelor pentru perioade determinate), campanii de promovare și informare cu privire la oportunitățile de finanțare nerambursabilă și privată, cursuri pentru deprinderea/consolidarea competențelor antreprenoriale,

- servicii de asistență pentru înființarea și maturizarea afacerilor, respectiv de consultanță pentru accesarea fondurilor europene și guvernamentale, gale de promovare și premiere a antreprenorilor locali de succes, platformă digitală de promovare și comercializare a produselor și a serviciilor locale, oportunități de practică/internship în cadrul firmelor locale etc.;
- Dezvoltarea unei politici de atragere a investițiilor externe: implementarea unei campanii de promovare a orașului ca destinație de investiții/afaceri, participarea la evenimente naționale tematice, operaționalizarea, în cadrul Primăriei, a unui departament care să se ocupe de atragerea și sprijinirea investitorilor, acordarea de facilități fiscale, derularea unor scheme locale de finanțare;
 - Îmbunătățirea capacității administrației publice de a atrage și de a gestiona fondurile europene și guvernamentale.
- Dezvoltarea capitalului uman, în scopul transformării forței de muncă într-un avantaj competitiv:
 - Susținerea elevilor, prin asigurarea: sprijinului social (burse sociale, de merit și de performanță, cazare, masă, transport, oportunități de recreere), a resurselor educaționale suplimentare (cursuri de educație financiară și antreprenorială, diverse ateliere tematice pentru meseriile viitorului) și a oportunităților de dezvoltare profesională (sesiuni de consiliere vocațională, stagii de practică în companiile locale, suport în identificarea unui loc de muncă în rândul agenților economici locali);
 - Diversificarea ofertei educaționale: introducerea, în cadrul liceului teoretic, a unor noi profiluri, care să pună un accent mai mare pe disciplinele STEM, alături de diversificarea specializărilor din cadrul liceului tehnologic și a școlii profesionale, astfel încât acestea să răspundă atât nevoilor din firmele locale, cât și cerințelor potențialilor investitori;
 - Încheierea unor parteneriate strategice cu organizațiile din Regiunea Nord - Est (AJOFM Suceava, Camera de Comerț Suceava, ADR Nord - Est, ONG-uri specializate), prin care forța locală de muncă să poată accesa servicii și facilități de dezvoltare și reconversie profesională.
 - Integrarea în comunitate și inserția pe piața muncii a persoanelor vulnerabile (cele care provin din grupuri marginalizate, șomerii pe termen lung, tinerii NEETs) prin programe de formare și specializare profesională, care să fie completate de proiecte de dezvoltare intercomunitară și incluziune socială.
 - Creșterea gradului de sustenabilitate a sectorului primar:
 - Realizarea investițiilor necesare pentru a îmbunătăți calitatea factorilor de mediu și pentru a crește reziliența culturilor și a producțiilor locale în fața schimbărilor climatice;
 - Susținerea adoptării tehnologiilor moderne (investiții în echipamente, utilaje și sisteme tehnice) și a practicilor de agricultură ecologică în rândul exploatațiilor agricole locale;
 - Consolidarea cunoștințelor deținute de către agricultorii locali: campanii de conștientizare și educare, cursuri de formare, ateliere de aplicare a practicilor agricole moderne și de utilizare a soluțiilor tehnologice inovative, scheme de validare a competențelor dobândite informal;
 - Construirea, inclusiv prin PPP-uri, a facilităților de colectare, depozitare, procesare, ambalare și distribuție a produselor agricole și agroalimentare, alături de dezvoltarea unui centru modern de comerț agroalimentar;
 - Dezvoltarea unor inițiative destinate promovării și susținerii producătorilor locali: sprijinirea și facilitarea înființării unor noi organizații asociative (cooperative agricole, grupuri de producători locali), alături de încurajarea agricultorilor să se alăture acestora pentru a dezvolta parteneriate și proiecte colaborative, implementarea, la nivel local, a conceptului de lanț scurt de aprovizionare, dezvoltarea unei platforme virtuale de comercializare a produselor locale, desfășurarea unor campanii de promovare (pe paginile de Social Media, la radio, la televiziune și în presă).
 - Revitalizarea sectorului turistic, prin valorificarea și promovarea potențialului local (și în special a resurselor balneoclimaterice):
 - Derularea demersurilor necesare pentru a obține acreditarea orașului Solca drept stațiune turistică, de către organismele guvernamentale centrale;
 - Elaborarea și implementarea unei strategii locale de dezvoltare turistică (care să cuprindă și un plan comprehensiv de acțiuni pe termen scurt, mediu și lung), împreună cu realizarea și punerea în aplicare a unei strategii de placebranding, pentru a promova orașul Solca ca destinație balneoclimaterică;
 - Dezvoltarea infrastructurii turistice (cazare, alimentație, agrement, recreere, cultură, mediu natural) și a portofoliilor asociate de servicii și produse, promovarea acestora și integrarea în itinerariile turistice județene și regionale, în colaborare cu Consiliul Județean Suceava, ADR Nord - Est, mediul local de afaceri și diverse organizațiile neguvernamentale de profil;
 - Dezvoltarea și semnalizarea infrastructurii de acces și mobilitate către obiectivele turistice locale;

- Susținerea investițiilor private (inclusiv prin asocierea administrației publice în cadrul unor PPP-uri) necesare pentru dezvoltarea infrastructurii medicale (de tratament) și facilităților adiacente, conform profilului de stațiune balneoclimaterică;
- Cartarea patrimoniului turistic local (obiective naturale, religioase, culturale etc.) și promovarea acestuia prin intermediul unui mix de instrumente și canale fizice și digitale;
- Implicarea comunității, a ONG-urilor și a firmelor locale în dezvoltarea unor pachete turistice pentru vizitatori (servicii de cazare și alimentație, tururi ghidate, excursii și activități tematice în natură, cursuri de gastronomie tradițională, ateliere de meșteșugărit, prezentări interactive ale tradițiilor locale) precum și în comercializarea produselor locale (agricole, alimentare, de artizanat) către turiști;
- Colaborarea cu diverse organizații externe, în scopul susținerii antreprenorilor care sunt interesați să dezvolte facilități, produse și servicii turistice, prin: programe de formare, sesiuni de mentorat, schimburi de cunoștințe, vizite de studiu, stimulente financiare, facilități fiscale etc.
- Participarea la schimburi de cunoștințe, experiențe și bune practici (inclusiv sub forma vizitelor de studiu sau a atelierelor colaborative) cu alte stațiuni turistice din România și din străinătate, în special cu cele care au tot specific balneoclimateric.

2.9. Demografie

Orașul Solca este cel mai mic centru urban din județul Suceava (cu o populație de doar **2645** persoane la 1 ianuarie 2023).

Tendința demografică generală specifică zonei Bucovinei este caracterizată prin stagnare demografică sau chiar reducere a efectivului real al populației, ca urmare a conjugării efectelor mișcării migratorii marcate și a tranziției demografice către un comportament mai puțin „natalist” pe parcursul ultimelor 3 decenii.

Acest tip de evoluție este mai evident în mediul rural și în UAT-urile cu statut urban din eșalonul inferior sau mediu, cu unele excepții (ex. Solca, Salcea), așa cum este și cazul orașului Solca, unde populația totală stagnează la un efectiv care a variat între 2600 - 2700 persoane în ultimii 15 ani (după reorganizarea administrativă din 2007 în urma căreia comuna Poieni - Solca s-a separat de orașul Solca), conform bazei de date INS Tempo.

Densitatea populației raportată la suprafața totală a teritoriului administrativ al orașului Solca (incluzând toate categoriile de terenuri cu funcție agricolă și silvică) este de 54,5 loc./km² (2023), valoare mult inferioară mediei județene de 82,9 loc./km² (2017), care cuprinde ambele medii de rezidență. Ca atare, presiunea asupra fondului funciar este destul de redusă.

Structura pe grupe de vârstă apare modificată în sensul reducerii ponderii populației tinere și a creșterii procentului de populație adultă și vârstnică.

Tabelul nr. 1 - Structura pe grupe de vârstă a populației orașului Solca în anii 2007 și 2022²⁹

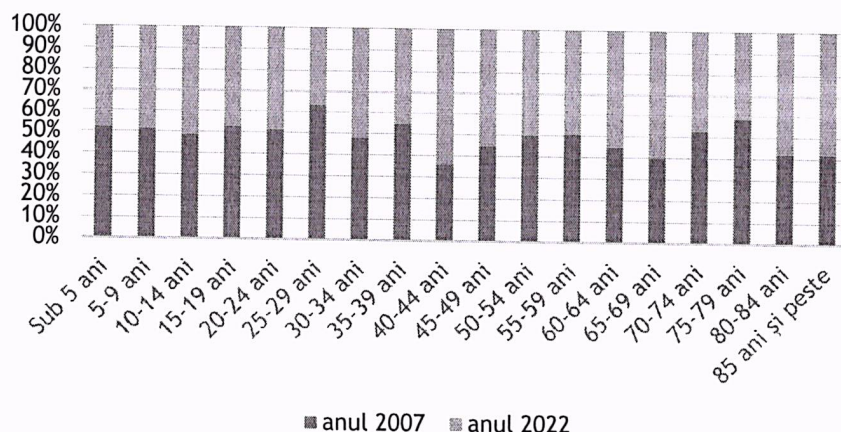
Grupe de vârstă	2007			2022		
	Total	Masculin	Feminin	Total	Masculin	Feminin
Toate grupele	2644	1286	1358	2635	1298	1337
Sub 5 ani	163	82	81	164	75	89
5-9 ani	149	84	65	153	79	74
10-14 ani	134	74	60	141	77	64
15-19 ani	222	111	111	174	99	75
20-24 ani	196	88	108	165	84	81
25-29 ani	250	122	128	140	70	70
30-34 ani	187	97	90	197	105	92
35-39 ani	213	115	98	191	95	96
40-44 ani	138	64	74	238	115	123
45-49 ani	170	84	86	198	105	93
50-54 ani	175	93	82	197	93	104
55-59 ani	149	64	85	130	62	68
60-64 ani	115	59	56	152	72	80

²⁹ Sursa: baza de date TEMPO (INS, 1990-2022).

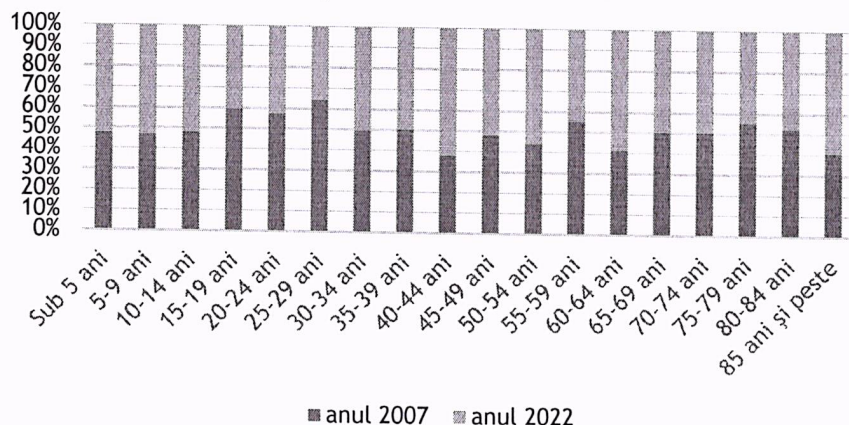

Grupe de vârstă	2007			2022		
	Total	Masculin	Feminin	Total	Masculin	Feminin
Toate grupele	2644	1286	1358	2635	1298	1337
65-69 ani	113	46	67	136	69	67
70-74 ani	112	49	63	106	44	62
75-79 ani	83	30	53	64	21	43
80-84 ani	49	16	33	52	22	30
85 ani și peste	26	8	18	37	11	26

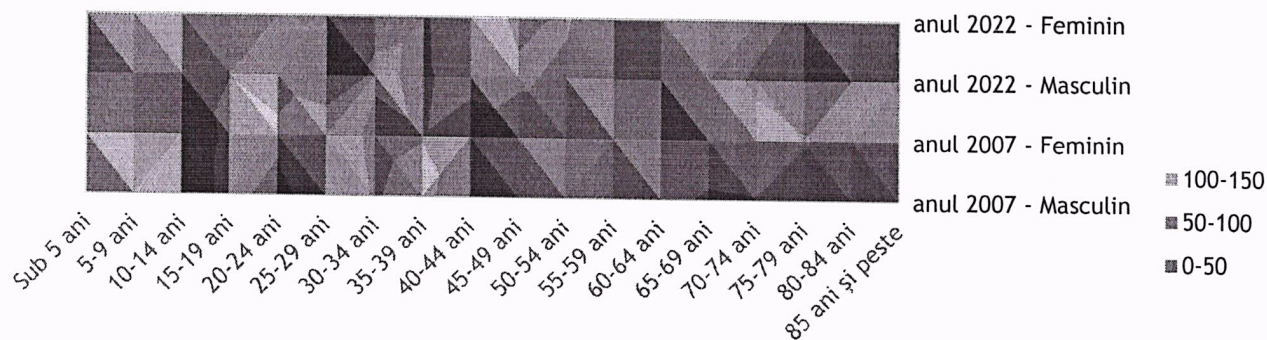
Grupa de vârstă - Masculin

Grupa de vârstă - Feminin

Grupe de vârstă - Centralizator

Grupa populației adulte (15-64 ani) este larg dominantă în cadrul populației orașului Solca, având o pondere de aproape 68% din total, în timp ce populația tânără (0-14 ani) are în prezent o pondere de 17,4%.

Tabelul nr. 2 - Structura pe grupe mari de vârstă și sexe a populației orașului Solca în anul 2022³⁰

Grupe de vârstă	Total		Masculin	Feminin
	nr. pers.	% din total	nr. pers.	nr. pers.
Toate grupele	2635	100%	1298	1337
Tineri (0-14 ani)	458	17,40%	231	227
Adulți (15-64 ani)	1782	67,63%	900	882
Vârstnici (peste 65 ani)	395	14,99%	167	228

Structura actuală a populației denotă existența unei rezerve demografice moderate care poate contribui la menținerea potențialului endogen al populației, cu condiția diminuării migrației tinerilor și adulților tineri de vârstă fertilă.

Subgrupa de populație feminină cu capacitatea biologică de reproducere (15-49 ani) constituie 47,12% din populația feminină totală, indicând o situație relativ favorabilă, însă grupa de fertilitate maximă (20-29 de ani) deține o pondere de doar 11,3%, având efecte pe termen scurt și mediu asupra natalității.

Indicele de îmbătrânire a populației este subunitar (0,86), indicând o situație satisfăcătoare. Raportul global de dependență a populației inactice (tineri și vârstnici) este de 487%, rezultând o sarcină socială moderată asupra populației apte de muncă.

Estimăm că în următorii 20 de ani acești indici se vor modifica, întrucât ponderea vârstnicilor va crește considerabil ca urmare a intrării în rândul vârstnicilor a unui contingent mare de populație adultă din eșalonul superior (grupele actuale 45 - 64 ani), care constituie segmente de populație numeroase.

Bilanțul natural se situează în general în domeniul negativ, cu câteva excepții (anii 2010, 2013, 2017, 2018), valorile acestui indice variind între 3,45‰ și - 6,88‰ în intervalul analizat.

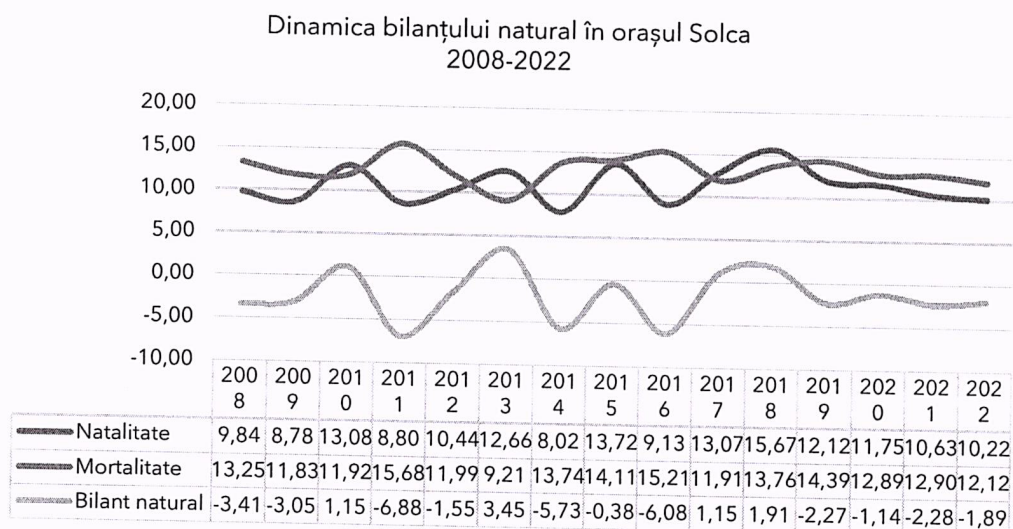

Figura nr. 12 - Natalitatea, mortalitatea și bilanțul natural în orașul Solca în perioada 2008-2022³¹

Datele demografice indică faptul că în cei mai mulți ani mortalitatea depășește natalitatea, astfel încât se instalează un deficit natural de populație.

Migrația (conform datelor înregistrate oficial) indică valori similare bilanțului natural care au variat între - 4,94‰ și 8,51‰, linia de tendință indicând o oarecare creștere în intervalul 2008 - 2022.

³⁰ Sursa: baza de date TEMPO (INS, 1990-2022)

³¹ Sursa: baza de date TEMPO (INS, 1990-2022)

Dinamica bilanțului migratoriu în orașul Solca
2008-2022

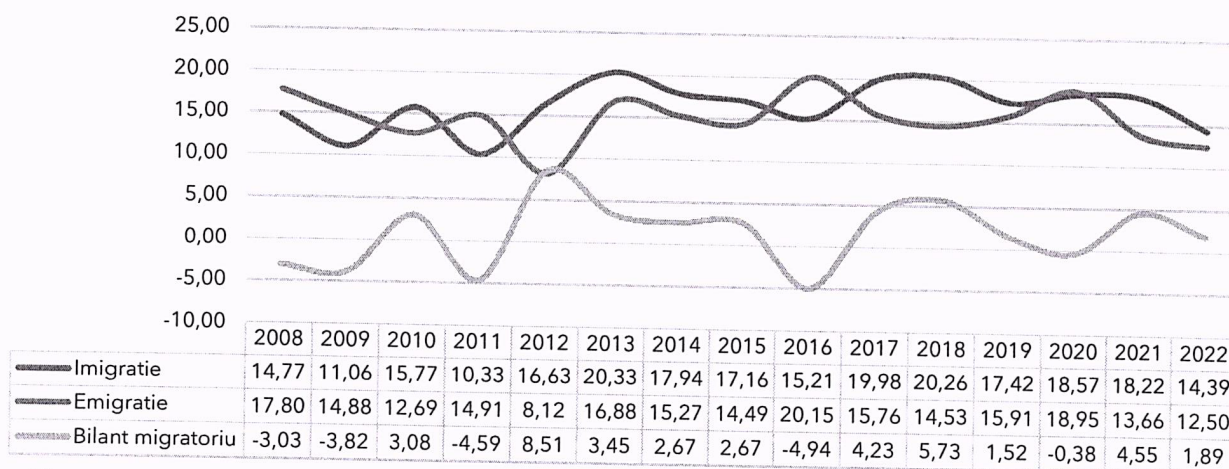

Figura nr. 13 - Emigrația, imigrația și bilanțul migratoriu în orașul Solca în perioada 2008-2022³²

Ca atare, bilanțul real al dinamicii populației variază în jurul valorii de 0‰ între anii 2008 - 2022, reflectându-se într-o stagnare a efectivului total de populație. Trebuie menționat faptul că datele statistice disponibile (colectate de INS) privind mișcarea migratorie a populației nu reflectă în totalitate realitatea, cifrele fiind de regulă subevaluate (parțiale).

Bilanțul real al populației orașului Solca
2008-2022

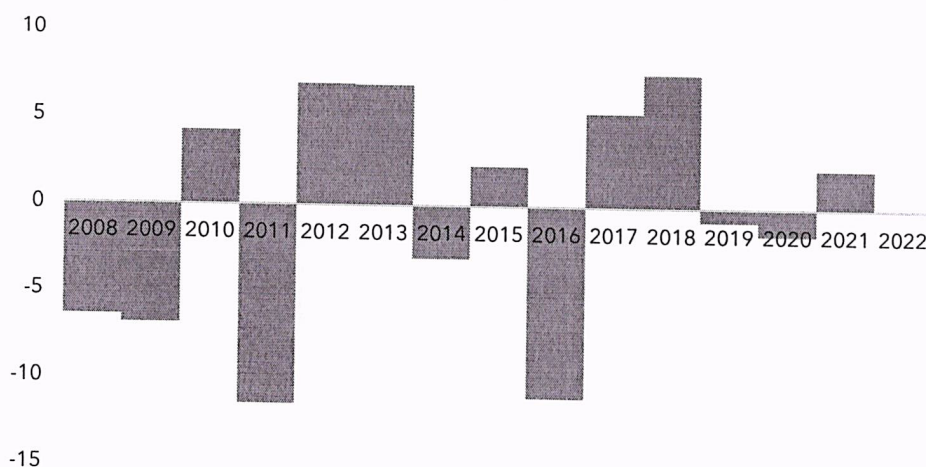

Figura nr. 14 - Bilanțul real al populației orașului Solca în perioada 2008-2022³³

Structura etnică și confesională

Structura etnică a populației este relevantă pentru acest studiu în măsura în care factorul etnic are un efect semnificativ asupra comportamentului demografic și socio-economic, asupra tradițiilor specifice și asupra climatului comunitar etc. În prezent, populația orașului Solca este omogenă din acest punct de vedere, fiind în compusă în proporție de 95,9% din persoane de etnie română, conform propriei declarații a respondenților la recensământul din 2011, la care se adaugă o minoritate romă cu o pondere de 1,4% și o comunitate de germani care reprezintă doar 0,4% din total. Pentru restul de 2,3% apartenența etnică nu este cunoscută.

În ceea ce privește dinamica compoziției etnice, populația orașului Solca s-a modificat substanțial în ultimul secol în sensul omogenizării, de la 63% români și restul alte etnii (26,5% germani, 3% polonezi, 7% evrei) în anul 1930 până la structura actuală, în care persoanele de etnie română reprezintă aproape 96% din total, în timp

³² Sursa: baza de date TEMPO (INS, 1990-2022).

³³ Sursa: baza de date TEMPO (INS, 1990-2022).

ce comunitățile de evrei și polonezi au dispărut în totalitate, iar minoritatea germană s-a redus de la peste un sfert din efectivul total până la cca. 0,4% în 2011.

Sub aspect confesional, cca. 87,5% dintre locuitori sunt de religie ortodoxă, restul aparținând altor religii: penticostali (aproape 5,3%), romano-catolici (2,4%) și adventiști (1,6%), la care se adaugă persoane de confesiune baptistă, greco-catolică și musulmană, toate cu ponderi sub 1%. Pentru cca. 2,1% din populație nu este cunoscută apartenența religioasă.

Structura confesională a avut o evoluție similară cu cea etnică, fiind puternic corelate: de la 61% ortodocși în anul 1930 până la 87,5% în 2011. În schimb, s-au redus considerabil sau chiar dispărut comunitățile de catolici (de la 30,5% la cca. 2,5%) și mozaici (7% în 1930).

În general afilierea la o comunitate confesională presupune aderarea la preceptele religioase și sociale ale comunității respective și transpunerea acestora în viața de zi cu zi. Ca atare, regulile și principiile derivate din apartenența religioasă reprezintă elemente de cultură și de identitate, care se reflectă în modul de viață al populației și în anumite trăsături demografice sau sociale, inclusiv în manifestarea comportamentului demografic..

Aprecieri asupra pieței muncii

Piața muncii este reprezentată prin cele două componente: oferta de forță de muncă, reprezentată de populația în vârstă de muncă, și cererea de forță de muncă, care revine unităților economice angajatoare. Din perspectiva tipologiei structurii ocupaționale a populației, studiul publicat de Tudora (2010) arată că orașul Solca se numără printre localitățile cu o structură echilibrată a populației active pe cele trei sectoare ale economiei, având mai puțin de 50% activi antrenați în sectorul primar.

În pofida statutului urban al UAT Solca, sectorul primar continuă să aibă o pondere importantă pe piața muncii, prin capacitatea de absorbție a forței de muncă în exploatarea agricolă și în silvicultură, care totalizează aproape 30% din populația ocupată. Doar o parte a persoanelor ocupate în agricultură sunt salarizate, restul activând fie în microferme familiale sau exploatarea de tip gospodăresc, fie ca lucrători ocazionali în agricultură. Activitățile principale includ cultivarea cerealelor, leguminoaselor și oleaginoaselor, și activitățile zootehnice și în ferme mixte și activitățile auxiliare pentru producția vegetală.

La acestea se adaugă activitățile industriale de prelucrare (fabricarea de cherestea și mobilier și industria alimentară) și construcțiile, cărora le revin aproape 15% din salariații din orașul Solca. Sub aspectul capacității de absorbție a forței de muncă, activitățile terțiare cu necesarul cel mai ridicat de resurse umane sunt serviciile publice (sănătate, educație, administrație publică), care dețin în total cca. 24% din numărul de persoane ocupate, și cele private (comerciale, transporturi), cu o pondere de 10%.

Șomajul constituie unul dintre indicatorii cei mai relevanți ai pieței muncii și reflectă dezechilibrele între cererea și oferta de forță de muncă. Mediile raportate (cu valori între 1,8% și 7,1%) ale ratei șomajului sunt moderate și se mențin la un nivel mai ridicat față de mediile județene și naționale, care variază între 1,7% și 2,3%. Trebuie precizat faptul că, independent de rata șomajului raportată oficial, și alte categorii de persoane care obțin venituri reduse și/sau inconstante din activitățile pe care le desfășoară sunt în realitate într-o situație similară cu șomerii.

Conform datelor statistice, doar 20% dintre persoanele în vârstă de muncă sunt angajate formal și prestează o activitate pentru care obțin venituri stabile. Din acest punct de vedere, resursele umane din orașul Solca sunt utilizate mai degrabă ineficient, mai ales dacă avem în vedere faptul că 30% dintre persoanele ocupate activează în agricultură, de regulă în microexploatarea familială de nivel subzistențial, iar peste 15% sunt muncitori necalificați, cu un nivel redus al competențelor și pregătirii profesionale, și cu venituri proporționale.

Ca atare, este necesară creșterea ratei de ocupare a populației locale în activitățile economice. Posibilitatea obținerii unor venituri consistente și creșterea nivelului de trai ar avea ca rezultat diminuarea migrației temporare pentru muncă (care în multe situații ajunge să se permanentizeze, contribuind în timp la reducerea vitalității efectivului de populație), și creșterea atractivității socio-economice a acestei zone urbane atât pentru populația existentă, cât și pentru potențiali imigranți.

Profilul economic al orașului Solca este definit în continuare într-o măsură considerabilă de activitățile agricole, deși este o localitate urbană cu un potențial ridicat pentru dezvoltarea altor domenii economice. Considerăm că se impune diversificarea activităților economice în direcția terțiarizării (mai ales prin revitalizarea turismului balnear și promovarea agroturismului și turismului de agrement); promovării industriilor

prelucrătoare cu impact redus asupra mediului care să valorifice resursele locale (agroalimentare vegetale și animale, masă lemnoasă, alte categorii de resurse forestiere); eficientizării și creșterii productivității în sectorul agricol, în condiții de sustenabilitate și siguranță environmentală; dezvoltării serviciilor pentru populație.

Piața muncii poate fi revigorată prin investiții în lucrări publice și în inițiative private, existând opțiunea accesării mai multor categorii de fonduri (guvernamentale, europene), inclusiv a celor care vizează dezvoltarea regională, dezvoltarea zonelor montane, agricultura ecologică și instruirea/formarea continuă a forței de muncă locale.

Disfuncționalități

Populația reprezintă elementul organizator al spațiului și în același timp cel mai important beneficiar al oricărui proiect de planificare teritorială, astfel încât starea sa actuală și dinamica socio-demografică în perspectivă trebuie să constituie elemente fundamentale în coordonarea măsurilor urbanistice preconizate în cadrul acestui plan.

Analiza populației scoate în evidență unele disfuncționalități care se manifestă sub aspect demografic, social, profesional și economic. Elementele esențiale care au reieșit din analiză și trebuie luate în considerare în conturarea direcțiilor prioritare de intervenție cuprind:

- ⇒ Lipsa locurilor de muncă suficiente și diversificate în orașul Solca și în aria proximală care a determinat migrația parțială a adulților tineri înafara țării sau către alte zone urbane dinamice economic și social din România;
- ⇒ Deplasarea temporară pentru studii sau pentru muncă a tinerilor adulți din orașul Solca către centrele urbane mari, care devine frecvent migrație definitivă;
- ⇒ Rata natalității care s-a menținut la cote modeste (cu medii de 9% până la 13%) și a creat un deficit natural ale cărui efecte se resimt la nivelul dimensiunii contingentului tânăr;
- ⇒ Mortalitatea generală constant mai ridicată comparativ cu natalitatea, care au generat un deficit natural de populație de 173 persoane între 1993-2022;
- ⇒ Reducerea semnificativă a raportului de substituție a populației (de la cca. 160% la 120%), care va genera dificultăți pentru înlocuirea contingentului de forță de muncă care se pensionează cu resurse umane tinere;
- ⇒ Diminuarea considerabilă (cu cca. 70%) a numărului de persoane angajate în orașul Solca din anul 1993 până în prezent;
- ⇒ Destructurarea unor activități economice cu tradiție și potențial semnificativ în această zonă (turism balnear, industria alimentară etc.) care a redus substanțial numărul de locuri de muncă disponibile, antrenând o mișcare de migrație;
- ⇒ Procentul redus al locurilor de muncă care necesită studii, competențe și calificări superioare remunerate la un nivel corespunzător;
- ⇒ Nivelul mediu de instruire și lipsa calificărilor profesionale pentru o parte din populația aptă de muncă;
- ⇒ Lipsa unei strategii coerente de asigurare a accesului la facilități de conversie/ reconversie profesională pentru a facilita integrarea pe piața muncii;
- ⇒ Atractivitatea moderată a acestei zone urbane cu caracteristici rurale pentru tineri și tineri adulți;
- ⇒ Veniturile reduse și/sau fluctuante ale familiilor care nu pot susține un nivel de trai satisfăcător;
- ⇒ Gradul redus de incluziune socială care afectează grupurile de populație vulnerabilă (persoane de etnie romă, familii monoparentale, vârstnici singuri, persoane cu dizabilități, copii lăsați în grija rudelor etc.);
- ⇒ Lipsa unor dotări tehnico-edilitare esențiale (alimentare cu apă, canalizare etc.) asigurării unui nivel satisfăcător al calității vieții pentru toți locuitorii orașului;
- ⇒ Lipsa activităților culturale, sociale și sportive diversificate pentru membrii comunității urbane.

Estimarea populației. Elemente demografice și sociale

Diagnoza privind populația și resursele de muncă din zona studiată a scos în evidență (1) o tendință de menținere a efectivului total de populație stabilă la un nivel relativ constant de la reorganizarea administrativă a teritoriului UAT Solca prin desprinderea comunei Poieni-Solca în anul 2007 și până în prezent, (2) diminuarea progresivă a vitalității demografice a teritoriului analizat, (3) nivelul redus al natalității (care se reflectă în deficitul natural), (4) evoluția ascendentă a bilanțului migratoriu pozitiv ce reușește să compenseze parțial deficitul natural în ultimul deceniu, (5) reducerea numărului de salariați cu cca. 70% între anii 1993 și 2022, și (6) populația rezidentă reprezintă 91% din efectivul total de populație cu domiciliul în UAT Solca.

Pe baza dinamicii recente și a parametrilor specifici ai mișcării naturale a populației, în cadrul acestui studiu de fundamentare realizăm o estimare a evoluției în perspectivă a efectivului total al populației orașului Solca. De regulă, metodologia utilizată în realizarea prognozei vizează două variante: (1) estimarea prin progresie

aritmetică utilizând sporul mediu anual, respectiv (2) prin progresie geometrică ce ia în considerare rata medie anuală de creștere, ambele având la bază datele privind populația după domiciliu la nivel de UAT în perioada de referință 2008-2024 furnizate de INS.

În cazul zonei analizate, întrucât variația efectivului stabil de populație al orașului Solca a fost foarte redusă în ultimii 16 ani (de la 2641 persoane în anul 2008 la 2647 persoane în anul 2024), ambele variante de proiecție pentru un orizont de 10 ani indică aceeași valoare de 2651 persoane în anul 2034. Prognoza populației ia în considerare tendințele demografice care s-au manifestat în ultimele două decenii în această zonă (dinamica recentă a natalității și mortalității generale, precum și tendințele mobilității spațiale a populației), și indică o diminuare neglijabilă a efectivului stabil, dacă procesele demografice se vor menține la parametri similari. De asemenea, un factor cu efecte complexe asupra comportamentului socio-demografic al populației îl constituie situația economică a locuitorilor.

Pe baza analizei parametrilor demografici actuali, pentru orizontul de timp 2024-2034 anticipăm următoarea evoluție:

- ☐ Natalitatea va oscila în intervalul 10-13%, în acord cu tendințele instalate în ultimul deceniu;
- ☐ Rata mortalității va păstra valori similare cu cele înregistrate în prezent (între 11% și 14%), ca urmare a creșterii lente a ponderii grupei vârstnice;
- ☐ Bilanțul natural va oscila la valori reduse atât în domeniul valorilor negative, cât și pozitive;
- ☐ Stagnarea ponderilor grupei tinerilor și contingentului fertil de populație dacă natalitatea va menține aceeași tendință;
- ☐ Încurajarea imigrației și menținerea unui excedent migratoriu, dacă vor fi implementate măsuri de dezvoltare economică și creștere a calității vieții.

Având în vedere faptul că o parte dintre persoanele plecate pentru muncă în străinătate au migrat cu intenția de a rămâne temporar în statele în care lucrează, există posibilitatea ca acestea să revină și să se stabilească definitiv în localitatea de origine după ce au acumulat un anumit capital pe care îl investesc în construcții sau inițiative antreprenoriale. Opțiunea revenirii acasă poate deveni tentantă în condițiile în care actualul context economic internațional a condus la restrângerea cererii de forță de muncă pe unele piețe, iar orașul Solca are potențialul de a deveni mai atractiv din punct de vedere economic și social.

În ceea ce privește evoluția structurii pe grupe de vârstă a populației, este de așteptat, având la bază structura actuală și parametrii dinamicii populației, ca ponderea grupei vârstnicilor să crească în perioada următoare (10 ani), și mai accentuat în următorul deceniu, în timp ce grupa tânără va înregistra o stagnare. Există și posibilitatea ca proporția tinerilor să crească ușor, în scenariul optimist în care rata natalității va înregistra un ușor reviriment, așa cum arată evoluția acestui indicator în ultimii 7 ani.

În următorul deceniu, pe măsură ce contingente mai mari de populație adultă vor intra în rândul vârstnicilor, nefiind substituite de segmente la fel de numeroase de tineri adulți, se preconizează o creștere a gradului de dependență a populației vârstnice, astfel încât devine necesară dezvoltarea unor servicii specializate adresate acestui segment de populație, în principal medicale și de asistență socială. În general în această zonă este favorizată integrarea persoanelor vârstnice și acordarea îngrijirilor necesare în mediul familial, însă trebuie avută în vedere înființarea unui centru rezidențial pentru vârstnici și a unui centru de zi dedicat organizării unor activități sociale pentru seniori și ajutorării celor cu probleme speciale sau dificultăți financiare, întrucât veniturile reduse ale unora dintre persoanele vârstnice sunt resimțite ca o problemă majoră care reduce considerabil calitatea vieții acestora.

Rata de ocupare actuală se menține la un nivel satisfăcător, însă trebuie gândite soluții pentru dezvoltarea economică sustenabilă a acestui areal urban care va avea ca rezultat integrarea unei părți mai numeroase a populației în vârstă de muncă în activitățile productive și creșterea numărului de salariați, contribuind la reducerea emigrației și la creșterea atractivității orașului Solca pentru tineri.

În ceea ce privește distribuția populației ocupate pe sectoare mari de activitate, nu se preconizează evoluții majore în perioada următoare, fiind de așteptat menținerea unor rate similare de ocupare în sectoarele primar (zootehnie și cultura plantelor, silvicultură), secundar (industrie și construcții) și terțiar.

Comunitatea din zona care face obiectul acestui studiu de fundamentare a adoptat valori și comportamente contemporane în materie de stil de viață, demografie, mobilitate spațială, activitate economică, nivel de trai, aspirații personale și profesionale. Acestea constituie premise puternice care pot susține creșterea vitalității comunității locale și a dezvoltării demografice, sociale și economice pe termen mediu și lung, mai ales dacă

necesitățile locuitorilor orașului Solca sunt înțelese și susținute de către liderii locali care sunt în postura de a decide care vor fi sunt prioritățile administrației în următorul deceniu.

Capitolul 3 - Analiza zonelor marginalizate

3.1. Necesitatea analizei zonelor marginalizate

Fiecare comunitate are particularitatea sa - sau chiar particularitățile sale - de marginalizare, discriminare, excludere etc. Intervenția nu poate să fie eficientă decât dacă ține cont de contextul local și de nevoile particulare ale comunității și grupului țintă respectiv și dacă se bazează pe consultări cu populația în vederea alegerii soluțiilor finale.

Realizarea analizei zonelor marginalizate pentru fundamentarea soluțiilor propuse, au fost:

- Autoritatea locală a luat legătura mai aprofundată cu respectivele comunități, grupuri și indivizi și să le cunoască „pe viu” nevoile, problemele și așteptările;
- Elaboratorul prezentei și echipa din partea primăriei au facilitat comunicarea autorităților locale și beneficiarii ajung să „vorbească aceeași limbă”, crescând astfel șansele unei încrederi și cooperări mai bune pe viitor.

3.1.1. Abordarea participativă.

Abordarea participativă a fost „un proces prin care oamenii, în special cei dezavantajați, au avut posibilitatea de a exercita influența asupra formulării politicilor, proiectării alternativelor și variantelor, pentru realizarea investițiilor, management și monitorizarea intervențiilor realizate pentru dezvoltarea comunităților”.³⁴ Cerința expresă pentru o abordare participativă în analiza zonei a avut în vedere antrenarea comunității atât în procesul de cunoaștere al nevoilor, cât și în cel decizional, al soluțiilor. O astfel de participare a avut rolul de a evita apariția unor soluții abstracte, generale sau care „au mers în altă parte”, obligând solicitantul să-și valideze rezultatele și soluțiile propuse prin consultări sistematice cu beneficiarii potențiali și reali ai proiectului. De asemenea, prin consultările cu populația direct interesată, în ceea ce privește soluțiile propuse, a redus riscul unor efecte involuntare de (re)segregare a comunităților.

Participarea comunitară a fost o modalitate *de împuternicire, de responsabilizare* și de creștere a implicării comunității și beneficiarilor direcți. Tot din această perspectivă, participarea comunitară a reprezentat modalitatea de conștientizare a responsabilităților, a repartiției rolurilor și a obstacolelor în implementarea soluțiilor. În cadrul consultărilor comunitare s-a insistat asupra rolului perceput al diferiților actori sociali (stat, primărie, biserică, servicii etc.), dar și a comunității și/sau unora dintre membrii acesteia în rezolvarea problemelor/nevoilor grupului țintă.

Prin abordările participative s-a propus garantarea un parteneriat cu comunitatea vizată, acesta fiind considerat obligatoriu pentru reușita unei inițiative de acest gen.

3.1.2. Cum se realizează analiza la nivelul zonelor marginalizate?

S-a avut în vedere ca „analiza comunității” să răspundă următoarelor trei categorii de cerințe:

- Cerințe de identificare și validare, prin care se face proba că grupul țintă se înscrie în categoria zonelor marginalizate în conformitate cu termenii și criteriile programului de finanțare;
- Cerințe de cunoaștere socială, prin metode diverse și opționale de cercetare statistică și de teren, prin care se prezintă situația detaliată și aprofundată a nivelului, domeniilor și factorilor de marginalizare/discriminare existenți la nivel local și a nevoilor particulare ale comunității vizate;
- Cerințe de participare comunitară, prin care se asigură informarea comunității asupra rezultatelor cercetării, a soluțiilor preconizate și se obține feedback de la membrii comunității, atât în ceea ce privește nevoile identificate, cât și referitor la soluțiile preconizate.

Participarea comunitară a fost o modalitate de responsabilizare și de creștere a implicării beneficiarilor direcți. Pentru aceasta, s-a apelat la următoarele instrumente și metode de cercetare:

- Instrumente de validare a zonei marginalizate. Pentru respectarea criteriilor de validare a zonei marginalizate, autoritatea locală poate consulta lista indicatorilor utilizați pentru identificarea zonelor marginalizate.
- Analiza secundară a datelor. Autoritatea locală a recurs la date statistice și administrative existente (recensământ, evidențe ale UAT, anchete disponibile etc.) pentru a obține o serie de informații necesare despre comunitatea vizată. Acestea trebuie însă coroborate și, eventual, verificate prin cercetări noi, căci nu toate sunt complete, la zi sau valide.

³⁴ Banca Mondială (1992). Discussion Paper # 183: Dezvoltarea Participativă și Banca Mondială, p. 2.

- Metode de cercetare cantitative, calitative și metode participative. Autoritatea locală a realizat o cercetare de teren în formatul ales de către aceștia. Alegerea instrumentelor de cercetare depinde, într-o primă etapă, de datele de referință existente. Astfel, de pildă, grupul-țintă (unitatea de analiză) se poate regăsi în întregime sau nu în datele de recensământ sau în evidențele primăriei. Metodele și instrumentele aferente depind și de mărimea și specificul comunității, de accesibilitatea informatorilor etc. astfel încât autoritatea locală trebuie să pornească de la o minimă cunoaștere prealabilă, prin participare observativă, a comunității respective.

Pe lângă informațiile obținute prin analiza secundară a datelor, s-au obținut propriile informații, apelând la:

- Metode cantitative (de exemplu sondajul), acestea oferă date reprezentative statistic despre grupurile vizate;
- Metode calitative (de exemplu interviul, focus grup, observație participativă), care nu oferă date reprezentative statistic despre totalitatea comunității, dar completează informațiile despre comunitate printr-o serie de elemente semnificative referitoare la valori și practici, diferite sau comune ale acesteia, la motivații și așteptări profunde ale indivizilor sau grupurilor etc.;
- Metode participative, care se referă la diferite forme de implicare a comunității (consultări, brainstorming, forum de dezbateri etc.). Scopul lor principal este de a oferi feedback util despre valabilitatea și realismul soluțiilor avute în vedere de către autoritatea locală.

Autoritatea locală a parcurs următoarele etape prin care să răspundă la următoarele aspecte cheie:

- Cunoașterea criteriilor de definire a zonelor marginalizate cu care operează programul de finanțare.
- Identificarea și validarea zonei marginalizate: este aceasta cu adevărat „marginalizată” în termenii reglementărilor existente, așa cum prevede Legea 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismului;
- Organizarea datelor existente: ce se cunoaște deja (recensăminte, date de la primărie, date din alte cercetări etc.)? Sunt acestea suficiente? Sunt ele valide?
- Culegerea datelor pentru analiza nevoilor: cum pot fi culese informațiile necesare lipsă apelând adecvat la metode cantitative și calitative de cercetare.
- Elaborarea și validarea soluțiilor, apelând în principal la metode participative.

Analiza zonelor marginalizate a fost necesară pentru identificarea nevoilor reale ale comunității marginalizate și fundamentarea în cunoștință de cauză a demersului de intervenție propus de **autoritatea locală**. Anumite elemente care au fost luate în considerare sunt și criteriile de eligibilitate; calitatea acestei analize în ansamblul ei constituie un criteriu esențial de evaluare a proiectelor, garantând relevanța, oportunitatea și fezabilitatea intervenției propuse prin proiectul solicitantului.

3.2. Definirea zonelor marginalizate

Există o largă varietate de zone urbane și rurale dezavantajate (în acest caz, se prezintă o zonă urbană periferică - aflată în partea de vest a orașului), dezavantajată datorită geografiei, inexistența infrastructurii rutiere și a rețelelor tehnico-edilitare.

Criterii diferite au stabilit, pentru a defini și clasifica toate aceste tipuri de zone dezavantajate, o analiză a studiilor existente cu privire la „comunitățile sărace”, „comunitățile segregate” și „zone marginalizate” din România (ca exemple de bune practici) a arătat că aproape toate studiile, indiferent de metoda de cercetare utilizată, indică trei criterii principale pentru definirea și analiza diferitelor tipuri de zone dezavantajate, respectiv marginalizate, și anume:

- (1) capitalul uman (de obicei, educație, starea de sănătate, mărimea și compoziția gospodăriei);
- (2) gradul de ocupare formală a forței de muncă;
- (3) condițiile de locuire.

Conform metodologiei (propusă de către Banca Mondială și preluată în cadrul acestui document), „zonele marginalizate” sunt definite ca zone din interiorul localităților (comune, orașe și municipii) care nu satisfac un standard corespunzător pe nici unul din cele trei criterii, adică au deficit de capital uman, au un nivel scăzut de ocupare formală și oferă condiții improprii de locuire. Spre deosebire, „zonele dezavantajate” sunt, prin definiție, zone din interiorul localităților care nu ating un standard corespunzător pe unul sau pe două din cele trei criterii avute în vedere.

Astfel, la nivelul orașului Solca a fost identificată o zonă marginalizată (în partea de vest a orașului, pe strada Gheorghe Doja, singurul drum care duce către obiectivul turistic „Pietre Muierilor”), considerată „problematică” din perspectiva politicilor și acțiunii sociale, deoarece:

- Suprareprezentarea statistică a gospodăriilor de dimensiuni mari, cu mulți copii, precum și a familiilor monoparentale (mai ales mame singure, inclusiv mame minore);
- Un nivel redus de educație al adulților și o pondere mult peste medie a copiilor de vârstă școlară care nu merg la școală (niciodată înscriși în învățământ sau care au abandonat/părăsit timpuriu școala), în special în cazul copiilor cu vârsta de peste 14 ani și în cel al copiilor romi;
- O pondere peste medie a persoanelor adulte care nu sunt nici angajate, nici nu sunt cuprinse într-o formă de învățământ sau formare, în special în rândul femeilor și al romilor;
- Dat fiind faptul că unele persoane romi sunt reticente să-și declare etnia, este de așteptat ca ponderea romilor în aceste zone să fie mai mare;
- O proporție mare de locuințe din zonă sunt realizate din materiale de construcții ieftine (de exemplu, chirpici, lemn, plastic și alte materiale neconvenționale) și sunt slab dotate cu utilități urbane: nu sunt conectate la rețeaua de alimentare cu apă, la un sistem de canalizare și nu au curent electric. În plus, o mare parte dintre locuințe nu se află în proprietatea personală a locatarilor;
- Un acces redus la servicii a rezidenților, adeseori zona fiind descrisă de populația locală drept „focar de infecție” ignorat de experții în sănătate;
- O probabilitate mare să reprezinte comunități sursă pentru sistemul de protecție specială copilului, din cauză că trimit în sistem semnificativ mai mulți copii decât alte zone;
- Comunități marcate de teamă, violență domestică, mici infracțiuni și stigmatizare din partea populației locale care reduce și mai mult șansele rezidenților de a scăpa de sărăcie.

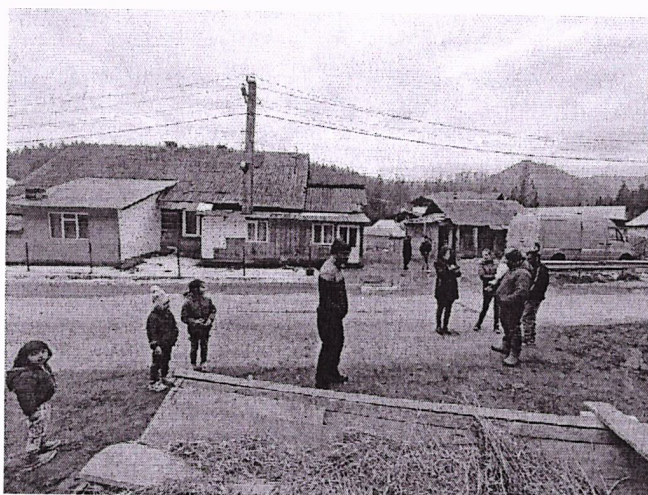

Figura nr. 15 - Identificarea și definirea zonei marginalizate „Gheorghe Doja”

NOTĂ:

Majoritatea zonelor marginalizate sunt alcătuite din familii tinere cu copii, care își câștigă traiul din agricultură, din lucrul cu ziua și din beneficii sociale, mai ales alocații pentru copii, ajutoare sociale și venitul minim garantat sau pensiile pentru agricultori.

La nivelul UAT Solca se înregistrează mici furturi, gălăgie, certuri, bătăi, scandaluri, violență domestică și un fel de dezordine generată de numărul mare de copii și de lipsa gardurilor.

Aproape toate casele sunt din chirpici sau sunt adăposturi improvizate, în mare parte deteriorate și care trebuie reparate, probleme cu documente de proprietate (pentru terenuri sau case), iar 10% din locuitori nu au documente de identitate.

În această zonă accesul la apă potabilă este problematic. Serviciile de colectare a deșeurilor sunt foarte rare iar inundațiile par să fie foarte des întâlnite.

Figura nr. 16 - Intervievarea populației din zona marginalizată „Gheorghe Doja”

3.2.1. Identificarea zonelor marginalizate

Metodologiile dezvoltate până în prezent pentru identificarea zonelor marginalizate diferă sensibil, dincolo de cele trei criterii principale - capital uman, ocupare și locuire. Diferențele se referă la datele folosite, nivelul de analiză, indicatorii selectați și metoda de agregare a acestora. Acest ghid face referire la cea mai recentă

metodologie, dezvoltată de Banca Mondială în 2014-2015 și expusă în *Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate*³⁵ și în *Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate*.³⁶

Cele două atlasuri oferă o bază de date necesare pentru luarea unor decizii fundamentate și pentru acțiuni publice corespunzătoare, adresate comunităților urbane și rurale cu cele mai mari lipsuri din România, astfel încât intervențiile de la nivel comunitar, create pentru a reduce sărăcia și excluziunea socială, să fie cât mai eficiente. Astfel, atlasurile sunt instrumente pentru țintirea anumitor zone, monitorizarea și evaluarea programelor și intervențiilor anti-sărăcie și promovarea incluziunii sociale, atât la nivel național, (micro-) regional, județean, cât și local. Cum marginalizarea este definită nu doar din punctul de vedere al sărăciei veniturilor, dar și în funcție de capitalul uman (educație și sănătate), ocupare și condițiile de locuire, utilitatea atlasurilor se extinde și asupra programelor legate de educație, sănătate, infrastructură și locuințe sociale, cum sunt părăsirea timpurie a școlii, servicii primare de asistență medicală, planificare familială, educație parentală, violența domestică și alte riscuri/vulnerabilități răspândite în zone marginalizate.

Este important de remarcat faptul că datele la nivel de sub-localitate trebuie interpretate cu prudență, deoarece suprapunerea între zonele marginalizate reale și sectoarele de recensământ este, de obicei, doar parțială. Cu alte cuvinte, o comunitate marginalizată reală poate reprezenta doar o parte dintr-un sector de recensământ sau poate să acopere două sau mai multe sectoare de recensământ. Prin urmare, caracteristicile unei zone marginalizate reale nu poate fi întotdeauna analizată la nivel de sector de recensământ..

Datele recensământului nu sunt cele mai potrivite pentru a identifica situații. În astfel de zone, unii localnici nu au răspuns la recensământ, iar cei care au răspuns au fost repartizați în sectoarele de recensământ existente, situate în proximitate. Așadar, utilizând date agregate la nivel de sector de recensământ se pot identifica sau reconstitui doar o parte din comunitățile de acest fel.

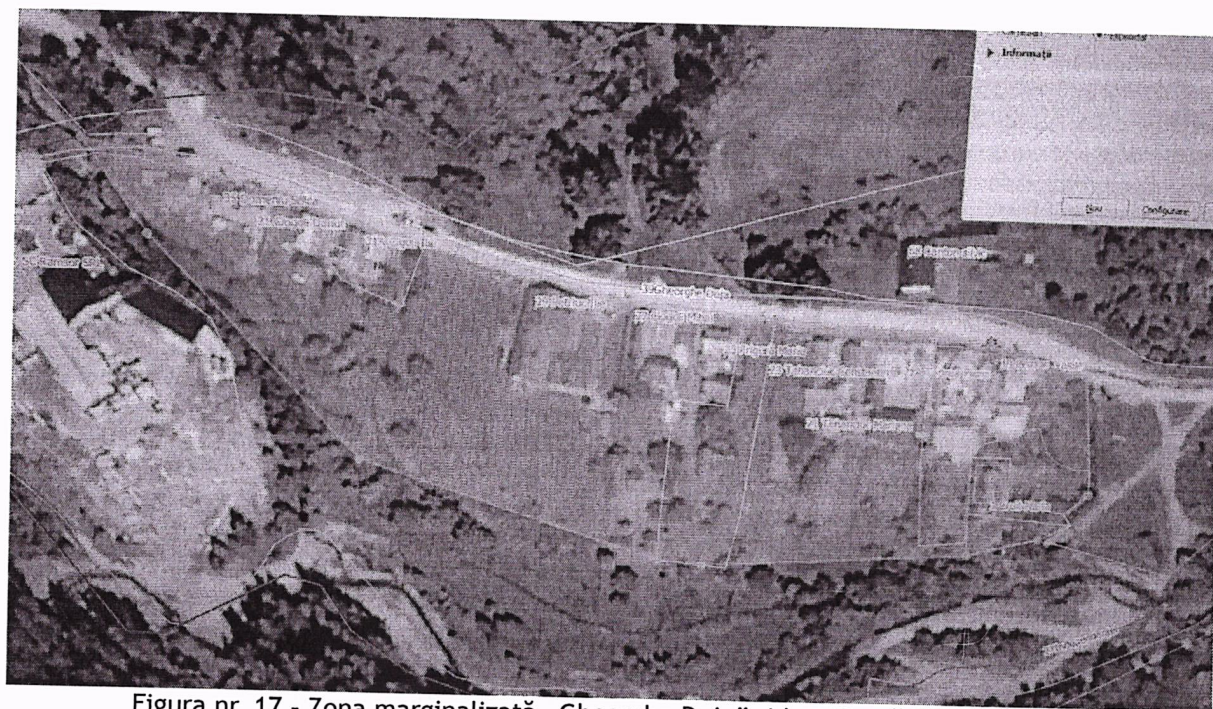

Figura nr. 17 - Zona marginalizată „Gheorghe Doja”, identificată în orașul Solca

Mai mult, studiul de validare a zonei marginalizate identificată pe baza datelor de recensământ, arată că tocmai pentru că sectoarele de recensământ nu sunt comunități „naturale”, autoritatea locală și liderii locali au avut dificultăți să delimiteze în teritoriu.

Pentru determinarea sectorului „dezavantajat”, în primă fază, s-a calculat valoarea fiecăruia dintre indicatorii cheie menționați anterior. În a doua fază, s-a stabilit un prag pentru fiecare indicator cheie iar în final s-a stabilit o listă de **obiective strategice și măsuri aferente**, astfel:

1. Crearea vecinătăților cu incluziune și mixare socială;

³⁵ Swinkels et al. (2014).

³⁶ Teșliuc, Grigoraș și Stănculescu (coord.) (2015).

2. Asigurarea serviciilor locale și facilităților ce satisfac o gamă largă de nevoi;
3. Asigurarea serviciilor de transport public de calitate;
4. Asigurarea managementului și strategiilor de menținere pe termen lung ale proiectelor și vecinătăților;
5. Implicarea comunităților locale, indiferent de stadiul implementării proiectelor de regenerare urbană;
6. Asigurarea unui mediu potrivit pentru educație, sănătate și incluziune socială.

Măsuri aferente:

- a) modernizarea și reconfigurarea sistemului de transport, a rețelelor stradale și a căilor de rulare în zona de interes, implementarea de sisteme destinate managementului inteligent al traficului rutier urban și dezvoltarea infrastructurii necesare, pentru fluidizarea traficului și asigurarea unei coordonări unitare a tuturor rețelelor de transport public;
- b) promovarea infrastructurii verzi în zonele de regenerare urbană, încurajarea folosirii de către comunitate a unor mijloace alternative nepoluante de transport sau mai puțin poluante și sprijin pentru infrastructura nemotorizată, realizarea de coridoare ecologice urbane și refacerea conectivității coridoarelor ecologice, de tipul extinderii pistelor și traseelor pentru biciclete, spații de parcare pentru biciclete, inclusiv introducerea unor sisteme de închiriere de biciclete, implementarea unor sisteme de monitorizare, supraveghere și de siguranță specifice infrastructurii verzi, coridoare verzi și perdele forestiere;
- c) realizarea de structuri de acces pietonal în zonele cu mai multe moduri de transport, inclusiv pasaje supraplute sau subterane, ascensoare și alte amenajări specifice, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități;
- d) realizarea de sisteme de supraveghere și de siguranță, inclusiv Wi-Fi, amenajarea spațiilor publice și a stațiilor de transport public cu sisteme electronice inteligente de informare, inclusiv sisteme de informare și atenționare destinate persoanelor cu dizabilități;
- e) realizarea de sisteme de parcare verticală, multietajate, precum și amenajarea, reabilitarea, modernizarea locurilor de parcare, inclusiv prin executarea de locuri de parcare temporară, de reședință, dacă acestea sunt strict necesare și sunt destinate zonei de regenerare urbană;
- f) dezvoltarea căilor de comunicație de orice fel și a infrastructurii tehnico-edilitare aferente sectorului serviciilor de utilități publice și programelor de protecție a mediului pentru activitățile și serviciile poluante prin lucrări de construire, reconstruire, modificare, extindere, reparare, modernizare și reabilitare;
- g) lucrări de construire, reconstruire, consolidare, extindere, reabilitare, schimbare de destinație a clădirilor, inclusiv demolarea clădirilor aflate într-o stare avansată de degradare, situate pe terenurile supuse intervențiilor și care nu aparțin patrimoniului național cultural;
- h) renovarea clădirilor și a clădirilor de patrimoniu în vederea punerii lor în valoare, precum și lucrări de asigurare și îmbunătățire a eficienței energetice în funcție de potențialul de reducere a consumului, respectiv reducerea emisiilor de carbon, inclusiv lucrări de consolidare structurală a acestora în funcție de nivelul de expunere și vulnerabilitate la riscurile identificate;
- i) modernizarea, extinderea și reabilitarea imobilelor publice și amenajarea spațiilor publice destinate interacțiunilor sociale și activităților educaționale, culturale, sportive și recreative; dotarea și asigurarea infrastructurii în scopul utilizării unor imobile prin îmbunătățirea infrastructurii specifice pentru creșterea participării comunității la activitățile comunitare, culturale și civice, inclusiv construcția de săli polivalente și bazine de înot destinate activităților sportive și recreative;
- j) realizarea de lucrări de conservare, construire, extindere, consolidare, restructurare a fondului construit existent, amenajări peisagistice, lucrări de restaurare, punere în valoare și de punere în siguranță a monumentelor istorice;
- k) revitalizarea spațiului public prin implementarea de soluții urbanistice și tehnice, integrate și adecvate, prin lucrări de întreținere, dotare sau, după caz, reabilitare a mobilierului urban degradat, reparare a împrejmuirilor, a stâlpilor și a lămpilor de iluminat public cu valoare istorică, a indicatoarelor și plăcuțelor cu nume de străzi, inclusiv reabilitarea pavajelor existente prin reutilizarea pietrei cubice existente cu valoare estetică și de patrimoniu;
- l) realizarea de demolări, modernizări, extinderi, reconstrucții, precum și reconversia funcțională și punerea în valoare a construcțiilor și spațiilor degradate existente pentru diferite servicii administrative, sociale, culturale și pentru alte destinații și activități specifice zonei regenerare;
- m) reconversia, reutilizarea spațiilor și terenurilor abandonate, degradate, a altor terenuri urbane care sunt vacante sau neutilizate corespunzător, transformarea lor în zone verzi, de agrement și recreere;
- n) crearea, modernizarea, extinderea și întreținerea de amenajări peisagistice, de spații verzi și altele asemenea, inclusiv parcuri/păduri urbane, acoperișuri verzi, grădini urbane, conectivitate ecologică;
- o) realizarea de sisteme de irigații inteligente asupra spațiilor verzi amenajate în zona de regenerare;
- p) reabilitarea/modernizarea și re tehnologizarea sistemelor existente de iluminat public, dezvoltarea unor sisteme de iluminat public performant și eficient energetic în zona de regenerare urbană;
- q) măsuri pentru construirea imaginii urbane prin proiecte de artă contemporană și implicarea comunității locale, contribuind la durabilitatea urbană a locurilor caracterizate în mod tradițional de degradare și

inclusiunea artei stradale în proiectele de dezvoltare a comunităților, incluziune socială, îmbunătățirea mediului fizic, îngrijirea spațiilor comune, marketing teritorial.

3.3. Tipologia zonelor marginalizate

3.3.1. Tipurile de zone urbane marginalizate

Zone de tip mahala cu case și/sau adăposturi improvizate

A acestea sunt cartiere vechi, de periferie, care s-au extins după 1990, cu comunități extrem de sărace (rome, dar nu numai).

Locuințele sunt realizate din materiale precare (chirpici, lemn) seamănă mai mult cu adăposturi improvizate (din plastic și cartoane cu o oarecare structură din lemn) iar curțile caselor sunt neîngrijite și unele nu au împrejurimi..

Casele și adăposturile improvizate sunt foarte mici, cu o suprafață cuprinsă între 6 și 40 de metri pătrați și în ele locuiesc familii mari, cu mulți copii. Casele sunt amplasate haotic, una lângă alta, cu foarte puțin spațiu între ele. Acest tip de zonă s-a organizat de-a lungul unui râului Solca.

În acest caz nu există nici urmă de infrastructură (un robinet care asigură necesarul de apă pentru familie, curent electric), infrastructura există pe strada principală. Zona este insalubră și expusă riscurilor climatice, cum ar fi ploile abundente sau inundațiile. Din cauza calității proaste a materialelor de construcții și a proximității locuințelor (lipite unele de altele), un incendiu cât de mic izbucnit într-o locuință poate provoca daune altor zeci de case din zonă.

Principalele probleme pentru această zonă, pe lângă sărăcia extremă și condițiile de trai mizere, le constituie lipsa actelor de identitate și de proprietate.

Acțiunile participative sunt foarte greu de organizat în zonele de tip mahala. Principalele probleme ce trebuie rezolvate presupun fie investiții uriașe (în infrastructură și urbanism, de exemplu), fie o abordare națională, cum e cazul aspectelor juridice ce țin de proprietatea terenului.

Problema participării scăzute la educație sau a abandonului școlar al copiilor ar trebui să devină o prioritate națională și trebuie abordată, în cooperare, de către primărie, școlile locale, liderii romi, experții romi, experții în educație și organizațiile societății civile. Prin urmare, aceste comunități medii spre mari, cu o importantă populație fluctuantă și tendințe de extindere, necesită un cadru național, acțiuni locale bine coordonate pe termen mediu și lung, implicarea a multor actori locali ce cunosc foarte bine situația, precum și bugete consistente.

Deși accesul fizic la servicii publice este bun, acestea sunt utilizate destul de puțin. Tinerii își abandonează sau părăsesc timpuriu școala. Lipsa de haine, încălțări și rechizite corespunzătoare este principalul motiv invocat de părinți, urmat de discriminare.

Aspectul general este mai degrabă dezordonat, multe case au acoperișuri deteriorate, nu au garduri și o mulțime de obiecte mici mai mult sau mai puțin utile sunt împrăștiate pretutindeni.

Peste tot sunt atârinate covoare și pături. Copiii și adulții stau pe stradă. Grădinile de legume și animalele de curte sunt rare. Câinii și porcii în libertate reprezintă marea parte a animalelor. La marginea zonei se aruncă multe gunoaie de către toți localnicii, nu doar de către locuitorii zonei marginalizate.

Populația are acces la locuri de muncă la negru sau lucrează cu ziua. Majoritatea adună fier vechi sau sticle de plastic sau sunt vânzători ambulanți.

Zonele acestea sunt de regulă caracterizate de sursele locale ca fiind comunități de romi. De cele mai multe ori, locuitorii se consideră și ei „romi” „țigani” or „rudari”. Zonele acestea sunt mai clar demarcate de restul satului. De obicei, la intrarea într-o zonă periferică marginalizată de acest tip, drumul asfaltat se termină brusc și se continuă cu unul pietruit sau de pământ. Ca regulă generală, cea mai mare parte a infrastructurii existente în sat ajunge la marginea și doar la strada principală a acestor zone marginalizate, dar rar și în casele oamenilor. Unii locuitori nu sunt interesați să folosească respectiva infrastructură, în timp ce alții nu-și pot permite sau au fost deconectați din cauza datoriilor. De exemplu, chiar și în satele cu rețea locală de apă curentă, cei mai mulți locuitori din zonele marginalizate aduc apă de la o fântână publică.

Capitolul 4 - Identificarea nevoilor zonelor marginalizate și posibile soluții

Analiza nevoilor comunității, în cadrul zonelor marginalizate, se poate realiza folosind o combinație de date cantitative și calitative. Fiecare din aceste tipuri de date, cantitative sau calitative, sunt culese folosind instrumente specifice de tipul celor prezentate în anexe.

Instrumentele trebuie să îndeplinească o serie de condiții minimale:

1. Instrumentele trebuie să surprindă nevoile pe fiecare dintre cele 6 dimensiuni din cadrul studiului:
 - o Educație:
 - Sprijin pentru creșterea accesului și a participării la educația timpurie (învățământ antepreșcolar și preșcolar);
 - Sprijin pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii prin: programe de tip zone prioritare de educație/școală după școală;
 - Programe de tip a doua șansă.
 - o Ocuparea forței de muncă:
 - Sprijin pentru accesul și/sau menținerea pe piața muncii;
 - Participarea la programe de ucenicie la locul de muncă;
 - Participarea la programe de stagii pentru absolvenții de învățământ superior (inclusiv prin acordarea de sprijin financiar angajatorilor);
 - Măsuri de sprijin pentru găsirea unui loc de muncă.
 - o Antreprenariat și ocuparea pe cont-propriu:
 - Acordarea de sprijin persoanelor din grupul țintă;
 - Acordarea de subvenții (micro-granturi) pentru înființarea de noi afaceri;
 - Dezvoltarea/furnizarea de servicii (sociale/medicale/medico-sociale).
 - o Condiții de locuit îmbunătățite
 - o Acordarea de asistență juridică pentru reglementări acte
 - o Combaterea discriminării și promovarea multiculturalismului.
2. Instrumentele trebuie să colecteze informații cu privire la cererea și oferta de servicii/ajutor pentru fiecare dintre cele 7 dimensiuni.
3. Indicatorii de interes (informațiile colectate prin chestionare/fișe/interviuri) vor fi colectați la nivelul întregii populații din comunitate, respectiv la nivelul populației de etnie romă din acea comunitate. Acest lucru se va realiza prin includerea în chestionare/ghiduri de interviu a unei întrebări despre etnia (declarată) a respondentului, respectiv colectarea datelor din fișe atât la nivel de total populație, cât și la nivelul populației de etnie romă. Suplimentar, acolo unde este cazul, instrumentele vor include întrebări care să adreseze problemele specifice ale populației de etnie romă (de exemplu frica cu privire la modul în care este privit sau tratat de către reprezentanții unor instituții, umilirea sau alte griji cu privire la siguranța fizică, demnitate, reputație, etc., care ar putea să îi determine pe unii romi să acceseze și beneficieze de serviciile și resursele oferite în cadrul proiectului).
4. Instrumentele trebuie gândite astfel încât să măsoare/identifice atât nevoile cât și problemele/piedicile care există sau pot să apară în calea satisfacerii acestora. În general fenomenele sociale au cauze multiple, scopul nostru fiind să identificăm principalele cauze. De exemplu, abandonul școlar poate fi cauzat de distanța mare față de școală și/sau lipsa transportului, costuri (haine, încălțăminte, transport, rechizite, etc.), discriminare, etc. Similar, accesul redus al unei comunități la servicii de sănătate se poate datora unor cauze precum distanța mare față de centrul de sănătate, drumuri impracticabile, lipsa mijloacelor de transport, costul mare (relativ la venituri) al transportului, barierele lingvistice, orarul redus/inadecvat al centrului, etc. Mai mult, în anumite situații respondenții preferă să menționeze doar motivele cu un grad mai ridicat de acceptare socială și mai puțin pe cele relativ mai puțin acceptate dar poate mai importante. De exemplu, este mai ușor pentru respondenți să menționeze printre motivele frecvenței școlare reduse lipsa hainelor sau încălțăminte decât refuzul părinților de a lăsa fetele la școală sau faptul că acestea sunt deja informal căsătorite.
5. Datele colectate trebuie să permită cel puțin o prioritizare aproximativă a nevoilor identificate. Prioritizarea poate fi făcută direct de către respondenți (inclusiv printr-o abordare de tip participativ) și/sau de către cercetător, în urma analizei datelor integrate de la nivelul comunității.
6. Datele colectate trebuie să surprindă (in)existența segregării la nivel de educație, ocupare, servicii sociale și de sănătate, asistență juridică, locuire (granițe naturale, construite sau simbolice).

4.1. Segregarea zonelor marginalizate

Problematica segregării a apărut pe agenda publică odată cu procesul de pre-aderare a României la Uniunea Europeană, perioadă în care au fost adoptate o serie de acte legislative privind prevenirea și combaterea tuturor formelor de discriminare. Astfel, Ordonanța nr. 137 din 31 august 2000 (republicată) privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare⁵⁴ definește conceptul de discriminare ca fiind *“orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”*

Recomandarea de Politică Generală nr.7 a ECRI⁵⁵ (European Commission Against Racism and Intolerance) definește discriminarea rasială directă și indirect astfel:

- „Discriminarea rasială directă” înseamnă orice tratament diferit bazat pe rasă, culoare, limbă, religie, naționalitate sau origine etnică, care nu are o justificare obiectivă și rezonabilă. Tratamentul diferit nu are nici o justificare obiectivă sau rezonabilă dacă nu urmărește un scop legitim sau dacă nu există o relație rezonabilă de proporționalitate între mijlocele implicate și scopul urmărit”.
- „Discriminarea rasială indirectă” înseamnă cazurile în care un factor aparent neutru cum ar fi o prevedere, criteriu sau practică nu pot fi cu ușurință îndeplinite, sau dezavantaje, persoane aparținând unui grup identificat pe bază de criterii precum rasă, culoare, limbă, religie, naționalitate sau origine etnică sau națională, cu excepția cazului în care factorul are o justificare obiectivă și rezonabilă. Acesta din urmă poate fi cazul dacă se urmărește un scop legitim sau dacă nu există o relație rezonabilă de proporționalitate între mijlocele implicate și scopul urmărit “.

Conform Handbook for Improving the Living Conditions of Roma³⁷ desegregarea „presupune anularea segregării, fiind o acțiune sau un proces care încheie separarea existentă dintre două grupuri (de exemplu cea dintre romi și ne-romi). Dacă luăm în considerare situația în care familiile dezavantajate de romi sunt limitate să trăiască într-un cartier izolat, cu interacțiuni și comunicare limitată cu cei de alte etnii, atunci desegregarea ar putea presupune ca acest tip de familii să trăiască alături de vecini ne-romi sau ca, copiii acestor familii romi să fie înscriși în aceleași școli cu copii care nu sunt romi. Prima variantă ar implica desegregarea spațială în timp ce, cea din urmă implică desegregarea furnizării serviciilor. Desegregarea spațială poate avea loc la nivel de cartier și de gospodărie. Prima variantă vizează desegregarea întregului cartier, în timp ce, a doua își propune sprijinirea familiilor de romi să se mute în gospodării în cartiere integrate. Aceasta din urmă este o abordare care presupune contracararea dezvoltării cartierelor segregate”.

Trebuie avut în vedere faptul că există o diferență între conceptul de desegregare și cel de non-segregare. Astfel, „Non-segregarea/neselegarea presupune evitarea creării unor noi situații de segregare sau întărirea unor situații existente de acest tip. Este o abordare ce vizează realizarea intervenției fără ca aceasta să conducă la situații de izolare fizică a romilor sau de concentrare a acestora în anumite spații. De exemplu, servicii de bază, precum colectarea deșeurilor menajere, pot fi extinse la cartiere segregate, astfel încât să aibă la bază neselegarea (să nu presupună creșterea izolării fizice a romilor sau concentrarea acestora în acel spațiu)”³⁸. Nu există în literatura de specialitate sau în documentele legale naționale sau internaționale o definiție clară a segregării în relație cu populația romă. Elementul esențial regăsit în majoritatea documentelor care abordează problematica discriminării este acela că **segregarea este o formă gravă de discriminare**.

Vom regăsi în Recomandarea de Politică Generală nr. 7 a ECRI⁵⁸ și o formulare care definește segregarea ca fiind „actul prin care o persoană (fizică sau juridică) separă alte persoane pe baza unuia dintre motivele enumerate, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, în conformitate cu definiția propusă a discriminării. Ca urmare, actul voluntar de a se separa de alte persoane pe baza unuia dintre motivele enumerate nu constituie segregare”. În acest sens, spre exemplu, constituirea unor școli cu predare în limba maghiară, la inițiativa comunității locale, sau segregarea unui ansamblu de locuințe la inițiativa proprietarilor acestora nu va putea fi considerată segregare, în înțelesul politicilor antidiscriminare.

Segregarea „este strâns legată de concentrare, ceea ce înseamnă că există o supra-reprezentare statistică a unui grup și o sub-reprezentare a unuia sau mai multor grupuri într-un anumit spațiu”³⁹, ceea ce ne conduce

³⁷ World Bank. 2014. Handbook for improving the living conditions of Roma. Washington, DC: World Bank Group.
<http://documents.worldbank.org/curated/en/426791468030548664/Handbook-for-improving-the-living-conditions-of-Roma>

³⁸ World Bank. 2014. Handbook for improving the living conditions of Roma. Washington, DC: World Bank Group.
<http://documents.worldbank.org/curated/en/426791468030548664/Handbook-for-improving-the-living-conditions-of-Roma>

³⁹ Atlasul zonelor rurale marginalizate și al dezvoltării umane locale din România. Washington, D.C. : World Bank

la câteva „spații” în care această concentrare se poate produce - sistemul educațional, rezidențial, ocupare, sănătate și alte servicii publice.

Măsurile recomandate de desegregare pentru educație și posibilă non-segregare pot fi corelate cu diferite contexte teritoriale, ca de exemplu: cartiere sub-urbane și urbane integrate (non-segregate) cu școli segregate; cartiere mari sărace și segregate, din urban și rural; cartiere mici sărace și segregate, din urban și rural; localități rurale mici, cu cartiere segregate; și sate/așezări segregate din micro-regiuni defavorizate.

Segregare în educație

Ordinul nr. 1540 din 19 iulie 2007 privind interzicerea segregării școlare a copiilor romi și aprobarea metodologiei pentru prevenirea și eliminarea segregării școlare a copiilor romi⁶¹ arată că: „Segregarea este o formă gravă de discriminare. În cadrul sistemului educațional, cu excepția școlilor/claselor cu predarea tuturor disciplinelor în limba romani, segregarea constă în separarea fizică, intenționată sau neintenționată, a copiilor romi de restul copiilor în școli, clase, clădiri și alte facilități, astfel încât numărul copiilor romi față de cei neromi este disproporționat de mare în raport cu procentul pe care copiii romi de vârstă școlară îl reprezintă din totalul populației de vârstă școlară în respectiva unitate administrativ teritorială.”

Putem vorbi de mai multe forme de segregare școlară:

- **Intra-școlară:** presupune organizarea de clase separate pentru romi. Această formă poate include și segregarea intra-clasă, ce presupune un nivel diferit al standardului curricular aplicat în aceeași clasă cu privire la elevii romi.
- **Inter-școlară:** poate avea trei surse diferite:
- Segregare geografică sau rezidențială între grupuri etnice, astfel încât o anumită școală va avea o majoritate de elevi de o anumită etnie; un caz des întâlnit este acela în care, deși există o școală de cartier frecventată de toții copii din zonă, treptat se produce o mutare a copiilor majoritari către alte școli, în școala din cartier rămânând o majoritate de copii romi;
- Proces de selecție impropriu sau cultural subiectiv ce determină plasarea copiilor fără dizabilități în școli pentru copii cu dizabilități mentale
- Existența instituțiilor private ori de confesiune religioasă, cu intrare pe bază de examen sau taxă de școlarizare, față de care copii romi sunt de facto excluși datorită dezavantajului social
- **Individuală**, sub forma școlilor de reședință, este de asemenea o formă de segregare des întâlnită, în mare măsură rezultatul procesului de înscriere a elevilor condiționat de reședință. Situația periferică a comunității romi va determina înscrierea preponderentă a elevilor din respectiva comunitate într-o școală de reședință ce devine majoritară sau în cele mai multe cazuri exclusiv frecventată de elevi de o anumită apartenență etnică.

Segregare rezidențială

Segregarea rezidențială a comunităților de romi conduce la o concentrare a sărăciei, la perpetuarea unor mecanisme de reproducere a marginalizării cu neparticipare școlară, șomaj, lipsa facilităților curente (apă curentă, electivitate, încălzire etc), lipsa accesului ușor la servicii publice, risc de intemperii și multe altele. Segregarea rezidențială generează și o scădere accentuată a relațiilor sociale cu alte grupuri și stigmatizare, dar și lipsa unor modele de succes, pozitive.

Segregarea rezidențială a comunităților de romi poate fi:

o **Neintenționată** - atunci când din proprie inițiativă, membrii comunităților de romi formează zone de locuire compacte, separate de restul locuitorilor, ca urmare a unor circumstanțe de viață variate ca formă și intensitate. Spre exemplu, comunitatea Pata Rât din Cluj Napoca (lângă groapa de gunoi a orașului) s-a format în decursul ultimilor 25 de ani ca urmare a pierderii locurilor de muncă de către romi după 1990, pierderii locuințelor sociale sau de serviciu, acumulării de datorii personale, dar și datorită existenței unei surse de venit, respectiv din colectarea materialelor re folosibile din groapa de gunoi.

- Intenționată - aceasta realizându-se de obicei prin intervenția autorităților locale, prin acțiuni de mutare și de evacuare. Luând același exemplu, o parte a comunității Pata Rât din Cluj Napoca a fost mutată prin evacuare dintr-o zonă mediu-centrală a orașului. Putem vorbi și de o altă formă de
- segregare rezidențială intenționată, specifică mai degrabă comunităților tradiționale de romi, cele care doresc o limitare a schimburilor sociale cu populația învecinată, cele care respectă anumite tradiții și pentru care viața modernă a societății actuale este un posibil pericol asupra status-quo-ul comunității - spre exemplu, comunitățile de căldărari sau gabori.

Segregarea rezidențială duce la o degradare a calității locuirii, la restrângerea facilităților, căilor de acces, la

apariția unor bariere fizice sau mentale. Serviciile publice, de la iluminatul public, la drumuri asfaltate, apă curentă, gaz metan, electricitate etc., sunt foarte puțin prezente. Existența actelor de identitate și proprietate este o altă problemă deoarece construcțiile/casele nu respectă criteriile de realizare a unor locuințe și nu pot primi autorizații legale. Și, chiar dacă actul de identitate există, șansele de găsire a unui loc de muncă pentru cel etichetat ca fiind din comunitatea de romi scad datorită prejudecăților și stereotipurilor curente cu privire la romi.

Desegregarea rezidențială este un proces complex și de durată, eliminarea separării dintre două comunități necesitând o anumită echilibrare a accesului la resurse, deci implică alocarea unor resurse financiare pentru investiții publice (drumuri de acces, facilități, etc) care să conducă la îmbunătățirea semnificativă a calității vieții, dar și o creștere a accesului la locuri de muncă, educație, servicii, etc. Practic, orice demers de desegregare trebuie să urmărească înlăturarea cauzelor care au dus la segregare, urmate de un proces de non-segregare, respectiv de măsuri coerente de evitare a unor noi situații de segregare.

Criterii de identificare a segregării

Segregare teritorială

Dacă există segregare teritorială se vor avea în vedere următoarele elemente: distanța față de cea mai apropiată localitate sau față de localitatea unde există servicii precum educație, sănătate, locuri de muncă; existența barierelor fizice sau simbolice; distanța socială - calitatea (cooperare, conflicte, indiferență, etc) și cantitatea (majoritatea interacțiunilor membrilor grupului segregat sunt realizat tot cu membrii grupului segregat sau cu membrii comunități dintre grupul segregat și comunitatea majoritară); gradul de concentrare (procentul) a romilor sau a grupului vulnerabil segregat în teritoriul vizat și procentul romilor în alte zone/cartiere ale unității administrativ-teritoriale.

Segregare școlară

Dacă există segregare școlară se vor avea în vedere următoarele elemente: procentul de procentul aceluiași grup segregat în comunitatea vizată și procentul aceluiași grup în alte școli/clase care deservește comunitatea respectivă; distanța până la școală, distanță exprimată în timpul pe care copilul îl petrece pentru deplasarea la școală (dus-întors). E încurajată și descrierea altor aspecte (calitatea educației, dotările școlii, etc), în funcție de specificul fiecărei comunități.

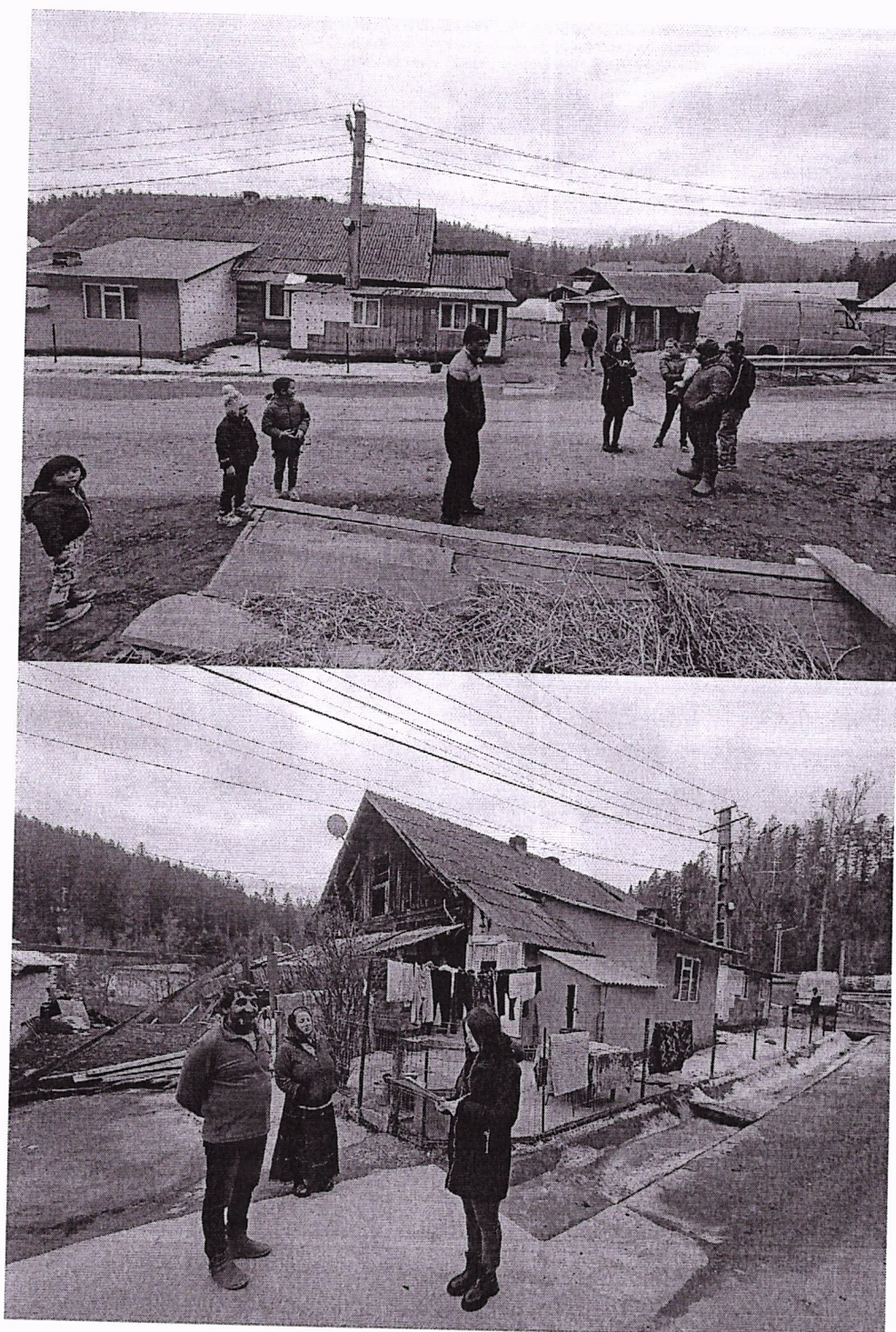
- Creșterea gradului de conștientizare și consultări - este important ca atât factorii de decizie romi cât și cei ne-romi ce vor fi implicați în procesul de desegregare să fie informați despre aceste aspecte înainte ca procesul să înceapă. Cunoașterea obiectivelor, a proceselor și a rezultatelor așteptate ale desegregării vor duce la îmbunătățirea capacității acestora de înțelegere a intervenției dar și la posibilitatea sprijinirii intervenției de către aceștia. Ignoranța generează adesea îngrijorare, nesiguranță și suspiciuni, aceste aspecte creând diverse situații de rezistență la proces. Desegregarea nu va avea succes dacă factorii de decizie nu-i vor percepe realele beneficii, dacă nu vor fi interesați de aceste aspecte sau dacă nu vor sprijini aceste tipuri de acțiuni. Astfel, creșterea gradului de conștientizare și consultările sunt esențiale pentru informarea acestora, pentru asigurarea de feed-back, pentru a contribui la proces. În plus, familiile Rome au preferințe diferite în ceea ce privește locația relocării și modul în care ar dori să fie relocate. În timp ce multe familii rome preferă să locuiască în cartiere mixte, există și familii care nu se simt confortabil și nu sunt pregătite să locuiască, în viitorul apropiat, alături de vecini care nu aparțin etniei rome, considerând poate că vecinii non-romi s-ar putea comporta impropriu cu ei. De obicei aceștia preferă să se integreze în mod voluntar, în ritmul lor, care le oferă confortul de care au nevoie.
- Menținerea rețelelor sociale de susținere - o familie de romi relocate poate risca pierderea legăturilor sociale pozitive pe care le-au format cu alte familii rome în fosta locație. Rețelele sociale servesc adesea ca puncte de legătură și siguranță în vremuri dificile, prin oferirea de ajutor reciproc și de sprijin. Multe familii de romi se sprijină reciproc în familiile extinse și în relațiile de prietenie pe care le dezvoltă; astfel pierderea accesului la aceste tipuri de relații ar putea crește vulnerabilitatea la diverse șocuri precum pierderea veniturilor sau apariția unor probleme de sănătate. De aceea, este important ca aplicarea măsurilor de desegregare să evite perturbarea unor astfel de rețele. Adesea permiterea unui acces mai bun la serviciile de asistență socială poate înlocui, cel puțin parțial, rolurile acestor tipuri de rețele, însă intervențiile la acest nivel ar trebui să includă acțiuni care să creeze și să restabilească legături sociale pozitive în noua comunitate. Intervențiile ar trebui să ia în considerare posibilitatea existenței unor tensiuni între diferite grupuri de romi; este posibil și ca, crearea pur și simplu a unei comunități mixte de romi și ne-romi să nu fie foarte funcțională.
- Îmbunătățirea competenței culturale și combaterea discriminării - deceniile de segregare pot fi cauza împiedicării interacțiunilor și a comunicării dintre romi și ne-romi, acest lucru ducând la existența unor dificultăți în înțelegerea dintre grupuri diferite. Obiceiurile, percepțiile și circumstanțele diferite pot determina comportamente diferite ale grupurilor, fapt ce ar putea îngreuna capacitatea grupurilor de înțelegere și acceptare. Astfel de diferențe ar putea duce la neînțelegeri, la neîncredere și dezaprobare reciprocă, alimentând tensiuni și conflicte între diferite grupuri. Aceste percepții și atitudini ar putea duce la discriminare. Astfel, creșterea capacității ambelor grupuri de a înțelege și respecta diferențele existente prin activități de interacțiune, de formare profesională, de conștientizare și de sensibilizare este foarte importantă. În plus, atunci când romii sau ne-romii sunt relocați în cartiere noi, aceștia trebuie să fie familiarizați cu regulile noii comunități și cu codurile de conduită acceptate în respectivele comunități. Activitățile care să faciliteze și să promoveze interacțiunea și cooperarea dintre romi și ne-romi pot juca, de asemenea, un rol esențial în promovarea înțelegerii reciproce și a respectului între cele două grupuri. Îmbunătățirea aprecierii generale a culturii rome poate stimula, de asemenea, stima de sine a acestui grup și împuternicirea acestora în direcția asumării un rol mai activ în viața socială și economică.
- Mediarea conflictelor și a decalajelor în comunicare - ar fi indicat să se creeze un serviciu de mediere pentru a-și aduce aportul la rezolvarea sau la detensionarea conflictelor sau tensiunilor generate de diferențele existente între grupuri la nivel de obiceiuri, coduri de conduită, percepții și valori (de exemplu, între romi și ne-romi, precum și între diferite grupuri de romi). Mediatorii și asistenții sociali pot reprezenta, de asemenea, punți de legătură între romi aflați în situații dezavantajate și funcționari publici sau furnizori de servicii; ei pot îmbunătăți comunicarea dintre aceștia și spori calitatea serviciilor sociale furnizate. Mediatori sanitari romi sunt un bun exemplu pentru întreaga regiune.
- Refacerea sau îmbunătățirea activităților generatoare de venituri - în cazul în care desegregarea solicită relocarea romilor dintr-un cartier segregat într-unul neselegat, familiile de romi ar fi obligate să își găsească noi surse de venit. De multe ori, locuințele și alte costuri legate de traiul zilnic sunt mai mari în cartiere neselegate, iar romii vor trebui să câștige mai mult decât au făcut-o în vechea comunitate, unde probabil că s-au bazat pe resurse disponibile imediat, precum terenurile cultivabile, apa (dintr-un râu sau lac), pădurea, sau, în cazuri extreme, depozitele de deșeuri, nici una dintre acestea neputând fi disponibile în noul cartier. Mai mult decât atât, tipurile de competențe și cunoștințe pe care le-au folosit pentru a-și crea o viață într-un cartier segregat ar putea fi nepotrivite pentru tipurile de trai și pentru oportunitățile generatoare de venituri în noul cartier. Prin urmare, ar fi necesare servicii de asistență pentru a-i ajuta pe romii relocați să obțină abilități adecvate pentru a se adapta la noile opțiuni de trai și oportunități de angajare. Acestea ar putea să includă formarea profesională, consiliere vocațională, formarea unor abilități noncognitive și oferirea de asistență în căutarea unui loc de muncă.

- o Îmbunătățirea conectivității - în timp ce desegregarea spațială este, în general, asociată cu relocarea persoanelor segregate în cartiere mixte, în funcție de contextul comunității, segregarea poate fi abordată prin îmbunătățirea conectivității cartierului segregat cu o comunitate mai largă (îmbunătățirea transportului public și a drumurilor, îndepărtarea barierelor fizice), prin creșterea accesului la serviciile de bază, prin modernizarea cartierului (de exemplu, apa, canalizare și electricitate) acesta devenind, astfel, parte integrantă a comunității mai largi. În funcție de contextul comunității, modernizarea adaptată a serviciilor ar putea fi o soluție mai eficientă și mai fezabilă pentru îmbunătățirea conectivității și a condițiilor de trai a romilor dezavantajați decât relocarea acestora într-un cartier diferit.

Măsuri aferente:

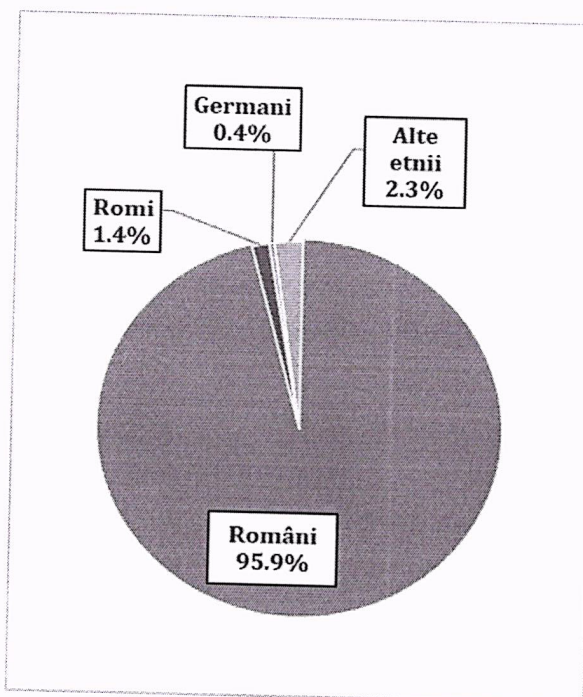
- a) modernizarea și reconfigurarea sistemului de transport, a rețelelor stradale și a căilor de rulare în zona de interes, implementarea de sisteme destinate managementului inteligent al traficului rutier urban și dezvoltarea infrastructurii necesare, pentru fluidizarea traficului și asigurarea unei coordonări unitare a tuturor rețelelor de transport public;
- b) promovarea infrastructurii verzi în zonele de regenerare urbană, încurajarea folosirii de către comunitate a unor mijloace alternative nepoluante de transport sau mai puțin poluante și sprijin pentru infrastructura nemotorizată, realizarea de coridoare ecologice urbane și refacerea conectivității coridoarelor ecologice, de tipul extinderii pistelor și traseelor pentru biciclete, spații de parcare pentru biciclete, inclusiv introducerea unor sisteme de închiriere de biciclete, implementarea unor sisteme de monitorizare, supraveghere și de siguranță specifice infrastructurii verzi, coridoare verzi și perdele forestiere;
- c) realizarea de structuri de acces pietonal în zonele cu mai multe moduri de transport, inclusiv pasaje supraterrane sau subterane, ascensoare și alte amenajări specifice, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități;
- d) realizarea de sisteme de supraveghere și de siguranță, inclusiv Wi-Fi, amenajarea spațiilor publice și a stațiilor de transport public cu sisteme electronice inteligente de informare, inclusiv sisteme de informare și atenționare destinate persoanelor cu dizabilități;
- e) dezvoltarea căilor de comunicație de orice fel și a infrastructurii tehnico-edilitare aferente sectorului serviciilor de utilități publice și programelor de protecție a mediului pentru activitățile și serviciile poluante prin lucrări de construire, reconstruire, modificare, extindere, reparare, modernizare și reabilitare;
- f) lucrări de construire, reconstruire, consolidare, extindere, reabilitare, schimbare de destinație a clădirilor, inclusiv demolarea clădirilor aflate într-o stare avansată de degradare, situate pe terenurile supuse intervențiilor și care nu aparțin patrimoniului național cultural;
- g) renovarea clădirilor și a clădirilor de patrimoniu în vederea punerii lor în valoare, precum și lucrări de asigurare și îmbunătățire a eficienței energetice în funcție de potențialul de reducere a consumului, respectiv reducerea emisiilor de carbon, inclusiv lucrări de consolidare structurală a acestora în funcție de nivelul de expunere și vulnerabilitate la riscurile identificate;
- h) modernizarea, extinderea și reabilitarea imobilelor publice și amenajarea spațiilor publice destinate interacțiunilor sociale și activităților educaționale, culturale, sportive și recreative; dotarea și asigurarea infrastructurii în scopul utilizării unor imobile prin îmbunătățirea infrastructurii specifice construcția de săli polivalente și bazine de înot destinate activităților sportive și recreative;
- i) realizarea de lucrări de conservare, construire, extindere, consolidare, restructurare a fondului construit existent, amenajări peisagistice, lucrări de restaurare, punere în valoare și de punere în siguranță a monumentelor istorice;
- j) revitalizarea spațiului public prin implementarea de soluții urbanistice și tehnice, integrate și adecvate, prin lucrări de întreținere, dotare sau, după caz, reabilitare a mobilierului urban degradat, reparare a împrejmuirilor, a stâlpilor și a lămpilor de iluminat public cu valoare istorică, a indicatoarelor și plăcuțelor cu nume de străzi, inclusiv reabilitarea pavajelor existente prin reutilizarea pietrei cubice existente cu valoare estetică și de patrimoniu;
- k) reconversia, reutilizarea spațiilor și terenurilor abandonate, degradate, a altor terenuri urbane care sunt vacante sau neutilizate corespunzător, transformarea lor în zone verzi, de agrement și recreere;
- l) crearea, modernizarea, extinderea și întreținerea de amenajări peisagistice, de spații verzi și altele asemenea, inclusiv parcuri/păduri urbane, conectivitate ecologică;
- m) reabilitarea/modernizarea și re tehnologizarea sistemelor existente de iluminat public, dezvoltarea unor sisteme de iluminat public performant și eficient energetic în zona de regenerare urbană;
- n) programe lunare de consiliere în cadrul familiilor din zona marginalizată;
- o) programe trimestriale de consiliere în carieră;
- p) programe trimestriale sau semestriale de consiliere în activitatea educațională și de sănătate.

Capitolul 5 - Identificarea etniei membrilor comunității și posibile domenii de intervenție specifică

Datele oficiale ale Recensămintelor Populației și al Locuințelor nr.66 din 2011 ne arată faptul că populația de etnie romă din România este într-un proces de creștere. Așa cum se poate observa din tabelul de mai jos, 3,2% din populația României se declară ca aparținând etniei rome, în creștere față de Recensământul din 2002, când acest procent era de 2,5%.

Diferitele cercetări sociologice din ultimii ani pun această creștere atât pe natalitatea mai ridicată în rândul etniei rome, cât și pe creșterea numărului de persoane care se auto-identifică drept romi în contextul oficial al procesului de recensare a populației.

Figura nr. 18 - Structura etnică a populației orașului Solca⁴¹

Structura etnică a populației din orașul Solca este relevantă pentru acest studiu în măsura în care factorul etnic are un efect semnificativ asupra comportamentului demografic și socio-economic, asupra tradițiilor specifice și asupra climatului comunitar etc. În prezent, populația orașului Solca este omogenă din acest punct de vedere, fiind în compusă în proporție de 95,9% din persoane de etnie română, conform propriei declarații a respondenților la recensământul din 2011, la care se adaugă o minoritate romă cu o pondere de 1,4% și o comunitate de germani care reprezintă doar 0.4% din total. Pentru restul de 2,3% apartenența etnică nu este cunoscută.

În ceea ce privește dinamica compoziției etnice, populația orașului Solca s-a modificat substanțial în ultimul secol în sensul omogenizării, de la 63% români și restul alte etnii (26,5% germani, 3% polonezi, 7% evrei) în anul 1930 până la structura actuală, în care persoanele de etnie română reprezintă aproape 96% din total, în timp ce comunitățile de evrei și polonezi au dispărut în totalitate, iar minoritatea germană s-a redus de la peste un sfert din efectivul total până la cca. 0,4% în 2011.

Diversitatea comunităților poate fi analizată prin prisma unor elemente precum:

- Prezența caracteristicilor vieții tradiționale;
- Autoidentificarea ca aparținând etniei rome în context publice și private;
- Hetero-identificarea din parte altor populații cu care aceștia intră în contact;
- Nivelul de utilizare al limbii romani.

În analiza populației de romi pot fi identificate cinci nivele etnice pentru romi⁴²:

- Romi care au toate caracteristicile tradiționale și care se autoidentifică în toate circumstanțele (oficiale, administrative și informale);
- Romi care arată toate caracteristicile etnice tradiționale și care sunt, de asemenea, identificați ca romi de către ceilalți care le văd stilul de viață, dar care nu se autoidentifică în circumstanțe oficiale administrative;
- Romi „modernizați” care și-au schimbat stilul de viață în sensul modernizării și care nu mai prezintă indicii vizibile ale modului tradițional de viață, care se autoidentifică ei înșiși ca romi, atât în contexte formale, cât și informale și care sunt identificați de ceilalți ca romi în virtutea propriei identificări (activiștii romi, oameni de cultură, oameni de afaceri romi etc.);
- Romi „modernizați”, care tind să nu se mai autoidentifice ca romi, sau o fac în mod fluctuant și pe care ceilalți îi pot sau nu identifica, ca romi;
- „Foști Romi”, care s-au integrat în populația majoritară până la dispariția trăsăturilor distinctive, care au renunțat chiar pentru ei înșiși la autoidentificarea ca romi.

⁴¹ Sursa date: Recensământul populației și locuințelor (RPL) 2011.

⁴² Zamfir, C., Zamfir, E. (coord) (1993). Țigani între ignorare și îngrijorare. București: Alternative, pag. 57

Problemele cu care se confruntă astăzi comunitățile de romi din România sunt înrădăcinate în discriminarea și excluderea socială istorică, în sistemul de viață tradițional și anumite valori ale comunității care nu corespund tendințelor și standardelor actuale ale societății. Studiile sociologice și datele statistice oficiale arată că romii sunt populația cu risc foarte ridicat de sărăcie și excluziune socială.

Ciclul vicios al sărăciei îi menține pe romi în situații de excludere socială, de la sistemul legal/democratic, la ocupare și asigurări sociale, până la sistemul familial și comunitar⁴³. Consecințele sunt dintre cele mai diverse, de la neparticiparea la procesul alegerilor, accesul dificil la servicii de sănătate și alte servicii sociale, neangajarea pe piața muncii în condiții legale, locuire în condiții dificile, acces dificil la educație, scăderea solidarității comunitare etc.

Bibliografie:

- Asociația de Geografie Aplicată Geoconcept, Studiu de fundamentare privind evoluția socio-demografică în orașul Solca, jud. Suceava
- REDV Birou de arhitectură și urbanism, PLANUL DE MOBILITATE URBANĂ DURABILĂ - ORAȘUL SOLCA ver. 1.0 - IULIE 2023
- Atlasul zonelor rurale marginalizate și al dezvoltării umane locale din România. Washington, D.C. : World Bank Group. <http://documents.worldbank.org/curated/en/237481467118655863/Atlasul-zonelor-rurale-marginalizate-și-lal-dezvoltării-umane-locale-din-România>
- Banca Mondială (1992). Discussion Paper # 183: Dezvoltarea Participativă și Banca Mondială, p. 2.
- World Bank. 2014. Handbook for improving the living conditions of Roma. Washington, DC: World Bank Group. <http://documents.worldbank.org/curated/en/426791468030548664/Handbook-for-improving-the-living-conditions-of-Roma>
- Zamfir, C., Zamfir, E. (coord) (1993). Țiganii între ignorare și îngrijorare. București: Alternative, pag. 57
- Zamfir, C., Preda, M. (2002). Romii în România. București: Expert. Pag. 283-301

**PREȘEDINTE DE ȘEDINȚĂ,
Gheorghe GHINGHILOSCI**

**SECRETAR GENERAL,
Angelica BAHAN**

⁴³ Zamfir, C., Preda, M. (2002). Romii în România. București: Expert. Pag. 283-301